

PABLONĚAN ROMANU 'ICĚ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Romanu 'icě axa Jesucristomi cataměcě unicama Pabloněn quirica buánmia

¹ 'Ěx cana Pablo 'ain, an Jesucristo quiásabi oquin aín bana uni ñuixuncě. Usa 'ixun cana mitsu quirica buánmin. Nucěn Papa Diosanbi ca Jesucristomi cataměquin ainan 'inux iěnun unicama aín bana ñuixunun 'ě caísacěxa.

² Nucěn Papa Diosan ca ainan 'inux iěti bana an sínánmicěxun aín bana uni ñuixuncě unicama bĕráma cuěnĕomiacěxa. ³ A cuěnĕomia banax ca aín Bĕchicě, Nucěn 'Ibu Jesucristo ñui quicě 'icěn. Aín 'unan papa ax ca Davidněn rĕbúnqui 'iacěxa.

⁴ Usa 'icěbi ca bamatancěx baísquicě cupía, Nucěn Papa Diosan Bĕru Ñunshin Upitan 'amicěxun unin 'unánti 'icěn, Nucěn 'Ibu Jesucristo ax ca Nucěn Papa Diosan Bĕchicě 'ianan asaribi upí 'aish cushi-ira 'icě quixun. ⁵ Jesucristo cupí ca Nucěn Papa Diosan nuibaquin nun nu uni aín bana ñuixunun mĕníocěxa, camabi menua an Nucěn 'Ibu Jesucristomi cataměquin an cacĕsabi oquin 'acě unicama 'inun. ⁶ Mitsúxribi camina Nucěn Papa Diosan Jesucristonan 'inun caíscě 'ain.

⁷ Ěně quirica cana cuěnĕoxunin, Roma ěmanuaxmi Nucěn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun caíscě 'aish ax cuěĕncĕsabi oi 'icě, micamaishi. Nucěn Papa Dios 'imainun Nucěn 'Ibu Jesucristoněn

nuibaquin 'aquincëxmi chuámarua bucucanti cana cuëënin.

Romanu cuantia Pablonën sinan

⁸ Èsoquin pain cana mitsu cain, mitsux camina aséabi Jesucristomi catamëti quixun camabi menu 'icë unicaman chanioia cuaquin, cana 'ëxribi Jesucristonan 'ixun Nucën Papa Dios—asábi ca—quixun caquin a rabin. ⁹ 'Ën cana Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin chiquíshquinma aín Bëchicë ñuiquin unicama bana ñuixunin. An ca 'unania, 'ën cana abë banaquin nëtë camabi mitsu ñucáxunin. ¹⁰ Mitsu ñucáxuanan cana a ñucatin, bërâma cuainsa taníbi cuancëma cupí, bërí mitsu isi cuanuan 'ë 'aquinun. ¹¹ Mitsúxmi aséabiira Jesucristomi cushicë 'inun 'aquinuxun cana mitsu isi cuainsa tanin. ¹² 'Ëx Jesucristomi cushicë 'ixun 'aquincëxmi mitsúxribi ami cushicë 'ain mitsubë cushionani cuëënmiananux cana mitsu isi cuainsa tanin.

¹³ 'Ën xucëantu, cuainsa taníbi cana cuancëma 'ain. 'Itsai cana mitsu isi cuainsa tan quixunmi 'unánti cana cuëënin. Mitsúxmi Jesucristomi catamënun, bëtsi menu 'icë unicama 'aquincësaribi oquin mitsu 'aquini cuainsa cana tan. ¹⁴ Raëcë 'imainun raëcëma unicama, 'imainun an quirica 'unáncë 'imainun an quirica 'unáncëma unicama, a unicamanbi Jesucristo ñui quicë bana 'unánun cana an cacësabi oquin 'ën aín bana ñuixunin. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ëx, Roma ëmanu 'icë mitsuribi anun Jesucristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'iti bana ñuixuinsa tanin.

Uisai cara Jesucristomi catamëti 'icë quicë bana 'icë quixun Pablonën ñuia

¹⁶ Ëx cana ënë bana unicama ñuixuni rabiniman. Axa a bana quicësabi oi Jesucristomi catamëcë uni a ca Nucën Papa Diosan aín cushínbi ainan 'inun iëmia. Judíos unicama pain ñuixuntancëxun cana judíosma unicamaribi a bana ñuixunin. ¹⁷ A bana 'unáncë 'ixúinshi cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iëmia quixun. Nun 'ucha tërënnun Jesucristomi catamëtiashi ca ainan 'inun nu iëmia. Usai ami catamëcë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ca 'iti 'icë quiax ca aín bana cuënëo ësai quia: “Ui unicama cara Nucën Papa Diosan upí isia, ax ca asérabi ami catamëti tsóti 'icën”.

Unicaman Nucën Papa Dios 'unánma bana

¹⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca an aín bana quicësabi oquin 'aisama tancë 'ixun bëtsi uniribi ami sinánxma 'inun quixun paráncë unicama, a uisa cara oti 'icë usoquin castícantí 'icë quixun. ¹⁹ Usa unicamax ca an unio ñucama isquinshi uisaira cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unántisa 'aíshbi ami sinanima. ²⁰ Isquinmabi ca unin Nucën Papa Dios 'unánti 'icën, an unio ñucama isquin. Usa 'ain ca an camabi ñu unio cupí, unin Nucën Papa Dios, ax ca asérabi Dios 'icë quixun 'unánan ax ca nètétimoi usabi cushiira 'icë quixun 'unántisa 'aíshbi ami sináncëma 'icën. Usa 'aish ca, 'unáncëma 'aish cana ami sináncëma 'ain, a unicamax quitima 'icën. ²¹ A unicaman, ui cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánquinbi ca a sinánquin, —míx camina Nucën Papa Dios 'ai—quixun caiman.

Nucën Papa Diosan ñu 'axuncëxunbi ca a unicaman —camina nu ñu 'axuan, ca asábi 'icë —quixun rabiquin cacëma 'icën. Caquinma atun sináncësa oquinshi 'acë ñuishi 'acë 'ixun ca 'atima ñuishi 'ai sinánñuma unisa 'icanxa. ²² —'Ëx cana sinánñu 'ai —quicë 'aíshbi ca sinánñumasa 'icën. ²³ Usa 'ixun ca Nucën Papa Dios, ax cushiira 'aish bamatimoi tsócë, a rabiquinma ami manúanan axa bamati 'aínbi uni iscësa oquin ñu unionan ñuina pëchiñu 'imainun axa men nirícë ñuina, axa men nicë ñuina, acama iscësa oquin —ax ca nun dios 'icë —quiquin a rabinuxun unioia.

²⁴ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan atúxa upí 'iti 'aquinti éanan a unicaman aín cuëëncësabi oquin ñu 'atima 'anun éanxa. Usaquian Nucën Papa Diosan ëncëxun ca atúnbi a 'ai rabínquinma 'atima ñuira 'axa. ²⁵ Usa ñu 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaquinma, unin cëmëquin ñuicë banaishi sinánxa. Nucën Papa Dios, an camabi ñu unio, a rabiquinma ca an unio ñuishi rabiaxa. Nucën Papa Dios ax ca xënbua 'aínbi aira unin rabicë 'iti 'icën.

²⁶ Atúxa usa 'icë ca Nucën Papa Diosan atúan cuëëncësabi oi 'iquian ñu 'atima 'anun éanxa. Xanúxribi ca bënëñu 'iisama tani bëbúxmabi bëtsi xanubë 'ia. ²⁷ Usaribiti ca nucë bënë uníxribi xanuñu 'iisama tani, xanúxmabi bëtsi unibë ñunshini 'ia. Usai 'iquin ca uni itsi rabínmia. Usai 'i ca aséribi nucë bënë unin 'acësa oquin sinaníma axbi 'uchai Nucën Papa Diosmi sinántisama tania.

²⁸ Usa unicama ca ami sinántisama tania Nucën Papa Diosan aín sinan upíma 'ixun 'atima ñuira 'anun quixun éanxa. ²⁹ Usa 'ixun ca uisa ñucamax cara 'atima 'icë acama 'aia, bëtsi uni 'atimonan, ainanmabi uni itsin ñu biisa tanan, aín xanuma

'aínbi xanubë 'ianan, xanúxmabi bëtsi unibë 'ianan, bëtsi uni 'icësamaira oi ñuñu 'iisa tania. 'Ianan ca uni 'aisa tanan, bëtsibë cuëbicanánan, uni itsi paránan, uni itsimi 'atimati banaia. Usa 'aish ca a unicamax 'aisamairai banai uni itsimi manania. ³⁰ Usai 'i ca uni itsi ñui cëmëanan ami sinanima Nucën Papa Diosmi manutia. Usai 'iquin uni itsi —'aisama ca —quixun ñuianan ca abi rabiacati cërúanan raíri unimi nëtëtima 'esënanan aín tita aín papan bana cuaisama tania. ³¹ Usa 'aish ca sinánñuma 'ianan, aín quicësabi oquin ñu 'acëma 'ianan uni itsi nuibacëma 'ianan abë nishanxbi uni itsibë mëníonainsama tanan 'aquinsa 'icëbi uni 'aquinima. ³² Atun ca 'unania, Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca usa unicama ainanma 'aish xëñibua 'aínbi abë 'itima 'icë quixun. Usaía Nucën Papa Dios quia a 'unánxunbi ca usa ñu 'aia. Atúinshi 'aíma ca uni itsínribia usaribi oquin 'aia isti cuëña.

2

Unin sináncama Nucën Papa Diosan 'unáncë

¹ Mitsúnmi uni itsi 'uchocëbëtanbi ca uni raírinën 'unánti 'icën, mitsun camina usa ñu 'ati ca 'ucha 'icë quixun 'unanin. Usa 'ain camina minribi usa ñu 'atancëx —'unánxunma cana 'a —quitima 'ain. ² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uni aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'aquinbi, upí oquin sinánquin an mëníosabi oquin 'aia quixun. ³ ¿Bëtsi unimi, an ca ñu 'aisama 'aia quiax manánquinbi minribi usaribi oquin ñu 'acëbi ca Nucën Papa Diosan a unishi 'uchonan mi 'uchotima 'icë quixun caramina sinanin? Usama ca. ⁴ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca

mi nuibaíranan, mi 'atima ñu 'acë 'icëbi 'atimoquinma mix sinanati ami sinánun cainia. ¿Axa usa 'aínbi caramina min 'atima ñu 'acë ëni ami sinántisama tanin? ⁵ Usa 'aínbi camina min sinan 'aisama 'aish sinanaisama tan. Usai 'iquin camina ënquinma camabi nëtën 'atima ñuishi sinánquin usaquin 'ain. A cupí camina anúan Nucën Papa Diosan 'uchañu unicama aín 'ucha cupí castícantí, a nëtën 'aisamaira oquin castíancë 'inuxun 'ain. ⁶ A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisaquin cara oti 'icë quixun isti 'icën, atun ñu 'acësabi oquin. ⁷ Axa —Nucën Papa Diosan ca 'ë upí isquin abë nëtétimoi tsónun 'imiti 'icë —qui cuëencë uni, an ca ënquinma Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin ñu 'aia. Usoquin an 'acë uni a ca Nucën Papa Diosan xënbua 'aínbi abë 'inun 'imia. ⁸ Usaquin 'imianan ca uicamax cara ami sinántisama tanan aín bana quicësabi oquin 'aisama tanquin, atux cuëencësa oquinshi ñu 'atima 'aia, a unicama Nucën Papa Diosan ami nishquin castícantí 'icën. ⁹ An castíancë 'aish ca an ñu 'aisama 'acë unicama aín 'ucha cupí, Nucën Papa Diosbë xënbua 'aínbi 'íma 'aisamairai tëmëratí 'icën. Judíos unbunëxëshia tëmëratí 'aínbi ca judíosma unbunëxribi aín 'ucha cupí tëmëratí 'icën. ¹⁰ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan an ainan 'ixun ax cuëencësabi oquin 'acë unicama a uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima chuámarua 'inun 'imianan, abë aín nëtënu 'inun 'imiti 'icën. Judíos unibu 'imainun judíosma uniburibi ca an usaquin 'imiti 'icën. ¹¹ An ca judíos unisaribi judíosma unicaribi isia.

¹² An Nucën Papa Diosan bana Moisésnën

cuënëo, a 'unáncëma 'ixun ñu 'atima 'acë unicamax ca atun 'ucha cupíbi ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. 'Imainun ca an Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'acë unicama atux ca aín 'ucha cupí, a bana quiásabi oquin Nucën Papa Diosan 'uchocë 'iti 'icën. ¹³ Aín bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma uni a ca Nucën Papa Diosan upí isima. Usa 'aínbi ca an a bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë unicama a cuni Nucën Papa Diosan upí 'icë isia. ¹⁴ Usa 'ain ca judíosma unin Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo 'unánquinmabi atúnbi sinánquin a bana quicësabi oquin 'acë 'ixun, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun 'unania. ¹⁵⁻¹⁶ Usoquin upí ñu 'aia isquin ca uni itsin 'unánti 'icën, a unicaman ca aséabi aín nuitu mëu 'unania, uisa ñu 'ati cara asábi 'icë 'unánan uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixun. Anúan Nucën Papa Diosan camabi uni isti nētēn ca a unicaman aín nuitu mëúbi 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan cara 'ë upí isti 'icë, cara 'ë upíma isti 'icë quixun. A nētēn ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun 'unánan uisa ñu cara unēxun aín nuitu mëúbi sinánxa, a camabi 'unánquin, uisa cara oti 'icë usoquin 'anun Jesucristo 'amiti 'icën, 'ën unicama ñuixuncësabi oquin.

Moisésnën cuënëo bana 'unánquinbia judíos unicaman 'acëma ñuicë bana

¹⁷ Usa 'aínbi camina —'ëx cana judío uni 'ai —quianan —usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quianan —judíosma

unicamama, nuishi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísacëxa —quixun sinani rabiacatin. ¹⁸ Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'ixun camina uisa oquin unin ñu 'ati cara Nucën Papa Dios cuëënia quixun 'unánan a banaxa quicësabi oquin 'aquin ca unin upí ñu 'aia quixun 'unanin. ¹⁹ Usa 'aish camina, 'ën cana an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma unicama bëxuñusa 'aísha bëanquibucënu nicësa 'icëbi a bana 'unánmiti 'ai quin. ²⁰ Moisésnën cuënëo bana ca uisai cara judíos uni 'iti 'icë quiax aséabi quia. A bana 'unani camina quin, 'ën cana an 'ënë ñucama 'unáncëma unicaman upí oquin cuanun 'unánmiti 'ain. ²¹ ¿Mitsun Nucën Papa Diosan bana 'unánquin uni itsi 'unánmicë 'ixunbi caramina uisa cupí a bana quicësabi oquin 'aiman? ¿Mitsun, unin ca uni itsin ñu mëcamatima 'icë quixun caquinbi caramina uisa cupí mitsúnribi ñu mëcamatin? ²² ¿Mitsux, aín xanuma 'ain ca uni itsin xanubë uni 'itima 'icë quibi caramina uisa cupí mitsúxribi min xanuma 'aínbi uni itsin xanubë 'in? ¿Diosma 'icëbi ax isa dios 'icë quixun unin cacë, a rabiti ca 'aisama 'icë quixunbi caramina uisa cupí anuxun usa ñu rabiti xubunu atsíntancëxun anu 'icë ñu mëcamatin? ²³ Mitsux —'ën Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sináncë 'ixunbi a bana quicësabi oquin 'acëma 'ain ca uni itsin mitsun 'aia isquin sinánti 'icën, —Nucën Papa Diosan unix usai 'icë 'ain cana aín uni 'iisama tani —quixun. ²⁴ Aséabi mitsu ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Mitsux judíos unibu 'ixunbi ñu 'aisama 'aia isi ca judíosma unibunëx Nucën Papa Diosmi 'atimati

banaia”.

²⁵ Mitsun Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo quicësabi oquin aséabi 'acë 'ain ca mitsúxmi 'unántioraca ax asábi 'icën. Usa 'aínbi ca a bana quicësabi oquinmi 'acëma 'ain, mitsúxmi 'unántioraca ax ñancáishi 'icën. ²⁶ Usaribi oquin ca unicama ax 'unántiocëma 'ixunbi ami catamëquin aín cuëëncësabi oquin 'acë 'icë Nucën Papa Diosan upí isia, axa 'unántioracacë unicama 'acësaribi oquin. ²⁷ Usa 'ain ca an 'unántiocëma 'ixunbi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë uni a Nucën Papa Diosan upí isti 'icën. Isanan ca an 'unántiocë 'ixunbi Nucën Papa Diosan bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma unicama Nucën Papa Diosan upíma isti 'icën. ²⁸ 'Unántioracacë cupíshima ca uni judío uni 'icën. 'Imainun ca 'unántioracacë uni, ax 'unántioracacëishima aséabi Nucën Papa Diosmi catamëcë 'iti 'icën. ²⁹ Axa aín nuitu mëu upiti Nucën Papa Diosmi sináncë uni ax ca aséabi judío uni 'icën. 'Unántioracacë uni ax ca Moisésnën cuënëosabi oquin aín namishi usoquin 'acë cupíma aín nuitu mëu Nucën Papa Diosmi sináncë cupí aséabi judío uni 'icën. Úsa uni ca unían upí isiamabi Nucën Papa Diosan upí isia.

3

¹ ¿Usa 'ain cara judíos unicamax bëtsi unicamasamaira 'ic? ¿Unántioracacë 'iti ax cara ñancáishima 'ic? ² Ca aséabi usama 'icën. Judíos unibu pain ca Nucën Papa Diosan aín bana 'ináncëxa. 'Inánquin ca camabi unin 'unánun a bana judíos uni raíri cuënëomiacëxa. ³ ¿Bëtsi bëtsi

judíos unicaman Nucën Papa Diosmi sináncë 'ix-unbi ñu 'aisama 'acë ax cara Nucën Papa Diosan 'ucha 'ic? ⁴Ca usama 'icën. Uníxa aín quicësa oquin 'ananbi cëmëti 'aínbi ca Nucën Papa Diosainshi asérabi camabi ax quiásabi oquin 'aia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios ñui aín bana cuënëo ësai quia:

Camabi unin ca 'unánti 'icën, min bana ca asérabi upí 'icë quixun. Asábi cara quixun 'unántisa tanquin isquinbi ca min 'acë ñu asábiira isquin unin —mix camina upí 'ai —quixun 'unánti 'icën.

⁵ ¿Nun nu ax cuëëncësabi oquin 'aiama oquin, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'ain caranuna uisoquin sinánti 'ain? ¿An nu castícanë cupí ca Nucën Papa Dios upíma 'icë quixun caranuna sinánti 'ain? Usai quicë banax ca unin abi sináncësa 'icën.

⁶ Usama ca. ¿'Atima ñu 'aiabi isëshicë 'ixun cara Nucën Papa Diosan uisaxun anúan 'ati nëtë sënëncëbëtan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isti 'ic? ⁷ ¿Ami 'u, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinachacë 'icë upí 'inun 'ë castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'aínbi cara uisacasquin Nucën Papa Diosan 'ë castícania? —quixun sapi ca bëtsi bëtsi unin sinania. ⁸ ¿Usa 'ain caranuna uisacasquin ñu 'atima 'aiman?, Nucën Papa Diosan sinan ca upí 'icë quixun unicaman 'unánun. Usai 'uchati ca asábi 'icë ca Pablo 'imainun abë 'icë unicama quia quiax ca bëtsi bëtsi uni nu 'atimoti sinani nu ñui quia. Usaía ax

quicē unicama a ca Nucēn Papa Diosan 'uchoquin castícantí 'icēn.

Camáxbi cananuna 'uchañu 'ain, quicē bana

⁹ ¿Nucēn Papa Diosan cara judíos unicama bētsi unicamasama upíra isin? Usama ca. Cana mitsu can, judíosma unicama 'icēsaribiti ca judíos unicamaribi aín sinan upíma 'aish 'uchañu 'icēn.

¹⁰ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca quia:

An ñu upíshi 'acē uni ca 'aíma 'icēn, achúshirabi.

¹¹ An Nucēn Papa Diosan bana cuacē uni ca 'aíma 'icēn. Axa Nucēn Papa Diosan sinánmicē 'iisa tancē uni ca 'aíma 'icēn.

¹² Camabi unix ca Nucēn Papa Diosmi manúaxa. Ami manúxun ca 'atima ñu 'atishi sinania. An upí ñuishi 'acē uni ca 'aíma 'icēn.

Achúshirabi ca 'aíma 'icēn. ¹³ Anu uni bamacē racáncē quini mapucēma 'ain ca anuax aín anēcē chiquitia. Usaribiti ca 'atima uni aín cuēbínuax bana 'atima 'imainun cēmēi quicē bana chiquitia. Aín banan ca uni itsi ñui cēmēia. Usaquin ca amia cēmēcē uni masá nuitumia. Aín banax ca runun cuēbínu 'icē muca, an uni paëocē, usaribi 'icēn. ¹⁴ Usa 'aish ca uni itsi ñui 'atimați bananan uni itsimi nishi banaia.

¹⁵ Sinánñumasa 'ixun ca uni 'atishi sinania. ¹⁶ Uinu cara cuania anuxunbi ca 'atimați banaquin masá nuitumianan uni 'atimamia.

¹⁷ Ca uni itsibē nuibanani upiti 'iti 'unaníma.

¹⁸ Axa nun cushi 'aínbi ca Nucēn Papa Diosmi racuēti sinaníma.

¹⁹⁻²⁰ Usa banacama ca judíos unibunēn cuanun Nucēn Papa Diosan aín unicama cuēnēomiacēxa quixun cananuna 'unanin. Aín bana 'ináncēma

pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama ainan 'inun 'imiácëxa. Ainan 'imitancëxun ca uisaira cara ainan 'aish uni upí 'iti 'icë quixuan 'unánun aín bana judíos unicama 'ináncëxa. A bana isquin ca judíos unicamainshima camabi unin 'unánti 'icën, uisairai 'i cara Nucën Papa Diosan iscëx atun nuitu upíma 'icë quixun.

Cristomi catamëcë unicamaxa Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañuma 'icë ñuicë bana

²¹ Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana 'acë cupíma Cristo cupíshi ca usaira oquin Nucën Papa Diosan uni upí 'imia quixun ca bërí camabi unin upí oquin 'unánti 'icën. Ca usai 'iti 'icë quixun ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribi cuënëocëxa. ²² Camabi uni an Jesucristomi catamëquin —aín quicësabi oquin ca 'ën 'uchacama tërënti 'icë —quixun 'unáncë, acama ca Nucën Papa Diosan upí isia. Jesucristomi catamëcë cupíshi ca an judíos uni 'imainun judíosma uniribi upí isia. ²³ Camabi unix ca Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañu 'icën. Upíira 'inuan Nucën Papa Diosan unio 'aishbi ca usama 'icën. ²⁴ Usa 'icëbi ca Jesucristo, camabi unin 'ucha cupí bama 'aian, cupíoima ami catamëtiashi Nucën Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tërénquin uni 'uchañuma isia. ²⁵ Ami catamëtía, uni aín 'uchacama tërëncë 'inun ca camabi unin 'ucha cupíma Cristo bamanun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. An Jesucristo bamati mënío 'ixun ca bëráma 'iá uniribi, axa sinatía Nucën Papa Diosan aín 'uchacama ashiquin manumiácëxa. Usaquin an 'á cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan ca asérabi upíira

upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun. ²⁶ Usaribi oquin ca, Nucën Papa Diosan Jesucristo bamati mënío 'ixun, bëríribi axa Jesucristomi catamëcë unicama aín 'uchacama tërénquin manumia. Usaquin 'acë cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, asérabi ca Nucën Papa Diosan upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun.

²⁷ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicësabi oquin 'acë uni, ax sapi ca rabíti 'icën, —'ën nuitu ca Nucën Papa Diosan upí isia —quixun sinani. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unin 'unania, —Jesucristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun. Usaquin 'unani ca rabitíma. ²⁸ Cananuna 'unanin, aín ñu upí 'acë cupíma, Jesucristomi sinani ami catamëcë cupíshi ca uni Nucën Papa Diosan aín 'uchacama tërénquin an iscëx upí 'inun 'imia quixun.

²⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicamaishi aín uni 'imianan judíosma unicamaribi aín uni 'imitima 'ic? Ca aturibi ainan 'imiti 'icën. ³⁰ Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën. An ca judíos unicama 'acësaribi oquin judíosma uniribi Jesucristomi catamëcë cupíshi, an iscëx aín nuitu upí 'inun 'imia. ³¹ ¿Jesucristo cupíshi cana 'ën 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quixun sinánquin caranuna Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo ax ca cuatima 'icë quixun sinánti 'ain? Usama ca. Jesucristomi catamëtishi cananuna asérabi Nucën Papa Diosan bana quicësabi oíira 'iti 'ai quixun cananuna unicama ñuixunin.

4

Amia catamëtia Nucën Papa Diosan Abraham upí isa

¹ Usa 'ain sapi cananuna quiti 'ain, ¿uisa cupí cara nucën rara Abraham a Nucën Papa Diosan upí isacëx? ² Aín ñu 'acë cupía Nucën Papa Diosan upí iscë 'aish ca Abraham —'ëxbi cana upí 'ai — quiax rabía 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan iscëx, a cupía Abraham rabíti ñu 'aíma 'iacëxa. ³ Abraham ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia: “Ami sinánquian, an ca asérabi aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unáncë 'aish ami catamécë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa”. ⁴ Usa 'ain ca ënëx ësa 'icën. An uni ñu mëëxuncë uni a ca an ñu mëëmicë unin cupíoia. A curíqui ax ca 'ináinshicëma 'icën, ax ca aín ñu mëécë cupí 'ináncë 'icën. ⁵ Usa 'aínbi ca axa ñu upí 'acëma 'aíshbi, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun 'unaní ami sináncë uni a Nucën Papa Diosan ainan 'imia, an 'uchañu unibi ami catamëtia ainan 'imicë 'ixun. ⁶ Upí ñu 'ananbi upíma ñu 'acë 'icëbi ca aín 'uchacama tërëntancëxun Nucën Papa Diosan uni upí isia. Usaquian iscë unix ca cuëënia quiax ca David ësai quiacëxa:

⁷ Ui unicama cara Nucën Papa Diosan tërénquin aín 'ucha manuia, acamax ca chuáma tani cuëënia. ⁸ Ui unicama cara Nucën 'Ibu Diosan aín 'ucha manuquin sinánmitécënima, ax ca chuámarua tani cuëënia.

⁹ ¿Judíos unicamaishi ñui cara David usai quiacëx? Usama ca. Judíosma unicamaxribi

ca aín 'uchacama tērēncē 'aish usai cuēēnti 'icēn. Cananuna mitsu can, ax aín quicēsabi oquin ca Nucēn Papa Diosan 'ati 'icē quixun sinani ami catamēcē cupí ca Nucēn Papa Diosan Abraham upí isacēxa. ¹⁰ ¿Uinsaran cara Nucēn Papa Diosan a upí isacēx? ¿'Unántioracacē 'icē cara Abraham Nucēn Papa Diosan upí isacēx? Usama ca. 'Unántioracacēma pain 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan a upí isacēxa. ¹¹ Nucēn Papa Diosan ca Abraham ami catamētia an upí iscē cupía 'unántioracanun cacēxa. Usaquian Nucēn Papa Diosan Abraham cá cupí cananuna 'unanin, judíosma unicamax ca judíos unibu 'icēsaribiti, 'unántioracacēma 'aíshbi Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish Abrahamnēn rēbúnquisa 'icē quixun. ¹² Judíos unicamax Abraham 'iásaribiti 'unántioracacē 'aíshbi ca axa Abraham 'iásaribiti Nucēn Papa Diosmi catamēcēcama axēshi asérabi Abrahamnēn rēbúnqui 'icēn.

An ca aín quicēsabi oquin nu ainan 'inun iēmīti 'icē quixun sináncē unishi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iēmīa quicē bana

¹³ Nucēn Papa Diosan ca Abraham ēsaquin cacēxa: “Mi 'imainun min rēbúnquicamax ca 'itsa 'aish 'ēnan 'ianan 'ēn mi 'inánti me anu 'iti 'icēn”. Axa usai ca uni 'iti 'icē quicē bana quicēsabi oquin 'acē cupíma asérabi ami catamēcē cupíshi ca Nucēn Papa Diosan usaquin Abraham cacēxa. ¹⁴ Usai ca uni 'iti 'icē quicē bana quicēsabi oquin 'acē cupíshi unicama Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'aish ainan 'ain ca, ami catamēcē cupíshi ca Nucēn Papa Diosan uni upí isia quicē bana ax cēmē 'itsíanxa. Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan aín

rëbúnqui ñuiquin Abraham cá bana ax ñancáishi 'itsíanxa. ¹⁵ Cananuna 'unanin, usai ca uni 'iti 'icë quicë bana atúan cuati, a 'aíma 'ain ca anun uni 'uchoti bana 'aíma 'icën. Usa 'aínbi ca usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'unáncë 'ixunbi axa quicësabi oquin 'acëma 'aish uni 'uchocë 'iti 'icën.

¹⁶ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Abraham 'imainun aín rëbúnquicamaxa atun ñu 'acë cupíma ami catamëtishi asérabi ainan 'iti mëníocëxa. Judíos uníbu, an atun cuati bana quicësabi oquin 'acë, a unicamaishima, uicamax cara Abraham 'icësaribiti Nucën Papa Diosmi catamëtia, a camabi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun 'imia. Usa uni 'aish cananuna nucamaxribi Abrahamnën rëbúnquisa 'ain. ¹⁷ Nucën Papa Diosan bana a ñuiquian cuënëo ax ca ësai quia: “Mi cupía min rëbúnqui 'itsaira 'inun cana mi aín rarami 'inun 'imin”. Usauin ca Nucën Papa Diosan amia catamëcë 'ixun Abraham cacëxa. Nucën Papa Dios ax ca an uni bamacëbi tsótëcënnun baísquimiti 'ianan an aín sinanëinshi, 'aíma 'icëbi, ñu uniocë a 'icën.

¹⁸ Nucën Papa Diosan “Min rëbúnqui ca 'aisamaira uni 'iti 'icë” quixun cacëxun ca Abrahamnën sináncëxa, Nucën Papa Diosan 'ë cacësabi oi ca 'ën rëbúnqui 'aisamaira 'iti 'icë quixun. Uisai cara usai 'iti 'icë quixun 'unánquinmabi ca ami catamëquin, Nucën Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun sináncëxa. ¹⁹ Abraham cjen baritiañusa 'aish cushima 'imainun ca aín xanu Sara axribi xëni 'aish tuatisama 'iacëxa. Usa 'ixunbi ca Abrahamnën —uisa 'aish carana bëchicëñu 'iti 'ai —quixun 'unánquinmabi —Nucën Papa Diosan 'ë cacësabi

oi ca aséjabi 'iti 'icë —quixun sináncëxa. ²⁰ Usai ca 'itima 'icë quixun sinánquinma, Nucën Papa Diosan ca aséjabi aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun sinani ami catamëquin ca Abrahamnën Nucën Papa Dios rabiácëxa. ²¹ Rabiquin ca, an ca aséjabi cushi 'ixun ax quicësabi oquin ñu 'ati 'icë quixun sináncëxa. ²² Usai 'ía ax ami catamëcë cupíshi ca Nucën Papa Diosan Abraham aséjabi upí uni 'icë isacëxa.

²³ An iscëx ca ami catamëcë cupí Abraham upí uni 'icë quixun cuënëomia 'aínbi ca a banax Abrahamishi ñuiquinma, ²⁴ nuribi ñuiquin Nucën Papa Diosan aín uni cuënëomia 'icën. Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios, an Nucën 'Ibu Jesús bamacëbi baísquimia, an ca ami catamëcë cupíshi nu upí isia quixun 'unánti 'ain. ²⁵ Nucën Papa Diosan ca nun 'uchacama tērēncē 'aíshnu upí 'inúan bamanun 'imitancëxun Jesucristo baísquimiácëxa. An usoquin 'á 'aínnu ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan nu upí isia.

5

Jesucristomi catamëcë cupía uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish xēnibua 'aínbi abē 'iti bana

¹ Usai nux Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'icë, a cupí ca Nucën Papa Diosan nu upí isia. Usaquian iscëx cananuna abē upí 'ain, Jesucristo cupí. ² Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nu ainan 'inun 'imia quixun 'unanin. Usoquin 'unani cuēenquin cananuna, nux cananuna Nucën Papa Diosnan 'aish aín nētēnu abē

'iti 'ai quixun 'unanin. ³ Usaquin sinánquin cananuna uisai cara ñu 'icëbëtanbi ami sinánti ëníma cuëënin. Cananuna 'unanin, tëmëraquinbi tanshiquin cananuna upiti Jesucristomi catamëti 'unánti 'ai quixun. ⁴ Tëmëraíbi an 'imicëx masá nu-itutima ami catamëcë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. An iscëx upí 'ixun cananuna 'unánti 'ain, asérami cananuna aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun. ⁵ An ca —asérami camina 'ëbë 'iti 'ai —quixun caquin nu paraníma. An ca aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun nu 'inánxa. Nubë 'ixun ca nu 'unánmia uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibatia quixun. An ca asérami nu nuibatia quixun 'unánquin cananuna, nux cananuna asérami aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun 'unanin.

⁶ Nucën Papa Diosan nu nuibaquin mëníosabi oi ca, nuxbi nun 'ucha tërëni iétima 'aínbi Cristo aín bamati nëtë ucëbë, unicaman 'ucha tërënux bamacëxa. ⁷ Uinu 'icë uníxbi ca bëtsi uni cupí bamatima 'icën, ax upí uni 'aínbi. Usa 'aínbi sapi ca asérami upí uni 'icë axa bamati rabanan cuni bëtsi uni bamati 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan nuxnu 'uchañu 'icëbi nu nuibaquin nun 'ucha tërënuxa Cristo bamanun mëníocëxa. Usaquian mënío sinánquin cananuna 'unanin, uisaira oquin cara nu nuibatia quixun. ⁹ Cristo bama cupí nun 'ucha tërëncë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'aish cananuna anúan Nucën Papa Diosan camabi unin ñu 'acë isti nëtën an iscëx upí 'aish asérami 'uchocëma 'iti 'ain. ¹⁰ Nuxnu 'atimaquinshi sinani ami sináncëma 'icëbi ca aín Bëchicë bama cupí Nucën Papa Diosan nun 'ucha tërënuquin nu nuibaquin ainan 'imiáxa. Nu

nuibaquin ainan 'imicë 'icë ca Jesucristo bamaxbi baísquicë ax nubë 'ixun nuxnu asérabi upí 'inun nu 'imia. ¹¹ Usaquin 'imicëx cananuna —Nucën 'Ibu Jesucristo a cupí cana Nucën Papa Diosnan 'aish abë upí 'ai —quixun 'unani cuëëinra cuëëinin.

Adán 'iá 'imainun Jesucristo usai 'iá bana

¹² Usa 'ain ca an pain ñu 'atima 'á achúshi uni a cupíshi camabi unin ñu 'atima 'ati 'unánquin 'aia. Aín 'ucha cupí ca a uni bamacëxa. A uníxa 'atima ñu 'atancëx bama 'ain ca camabi uni atun 'ucha cupí aín bamati nètë ucëbë Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamaia. ¹³ Unían ax quicësa oquin 'ati bana 'aíma pan 'aínbi ca unin ñu 'atima 'ati 'unáncëxa. Usa 'aínbi ca ax quicësabi oquin 'ati bana 'aíma 'ain, anun uni 'uchoti bana 'aíma 'iacëxa. ¹⁴ Usa 'aínbi ca Moisés 'aíma pan 'ain Adanën rëbúnquicama 'uchatancëx bamacëxa, Adanëxa Nucën Papa Diosan cacësa oi 'ima 'uchásari 'imabi. Adán cupía camabi uni 'uchacë 'aínbi ca axa a caxu uti a cupíira camabi unin 'ucha tërëncë 'iti 'icën.

¹⁵ Adán cupía unicama 'uchañu 'aínbi ca Nucën Papa Diosan a 'uchacama tërëncë 'inun mëníocëxa. Adanëxa Nucën Papa Diosmi 'uchacë cupí ca 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamaia. Usa 'aínbi ca achúshi uni, Jesucristo, a cupía 'aisamaira uni cupíoima abë nètétimoí 'inun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ¹⁶ Achúshi uníxa 'ucha cupí ca camabi uni Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama 'itsaira 'icëbi acama tërénquin nètétimoí abë 'inun uni iëmia, cupí ñucáquinmabi. Adanëxa 'uchatancëx bama 'aían

camabi uni usaribiti 'ucha 'aínbi ca Cristo cupíra, atun 'uchacama tērēncē 'aish, abē upí 'inun Nucēn Papa Diosan uni iēmia. ¹⁷ Achúshi unia 'uchá cupí ca camabi uni 'uchañu 'aish Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamaia. Usa 'aínbi ca uicama cara Nucēn Papa Diosan nuibaquin atun 'ucha tērēnquin upí isia, acamax Jesucristo cupí bētsi sinánñu 'ixun, upí ñu 'atancēx Nucēn Papa Diosbē nētētimoí aín nētēnu 'iti 'icēn.

¹⁸ Ēnēx ca ěsa 'icēn. Adán cupía camabi uni 'uchocē 'aínbi ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn bamaquin camabi uníxa 'uchocēma 'ianan Nucēn Papa Diosnan 'inun mēníocēxa. ¹⁹ Achúshi uni, Adán, axa Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'iáma cupí ca 'aisamaira uni 'uchañu 'icēn. Usa 'aínbi ca bētsi uni, Jesucristo, axira Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'iá cupí 'aisamaira uni Nucēn Papa Diosan upí isia.

²⁰ Unían —nux cananuna 'uchañuira 'aish upíma 'ai —quixun 'unánun ca Nucēn Papa Diosan uisai cara uni 'iti 'icē quicē bana Moisés cuēnēomiacēxa. 'Uchañuira 'icēbi uni nuibairaquin ca Nucēn Papa Diosan atun 'uchacama tērēncē 'inun mēníocēxa. ²¹ Usoquin mēníocēx ca camabi uni aín 'ucha cupí Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'aíshbi Nucēn 'Ibu Jesucristo cupí aín 'ucha tērēncē 'ianan bētsi sinánñu 'ixun upí ñu 'atancēx Nucēn Papa Diosan nētēnu abē xēnibua 'aínbi 'iti 'icēn.

6

Ainan 'aish 'uchatēcēnuxma Cristo cupí Nucēn Papa Diosnan 'iti bana

¹ ¿Nux 'uchañuira 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan Jesucristo cupí nu upí isia quixun sinani caranuna uisari quiti 'ain? ¿Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tērētēcēnun caranuna amiribi amiribi 'uchati 'ain? ² Usama ca. Nun 'ucha cupí Jesucristo bama 'ain cananuna nux 'uchatēcēnuxma abē bamacēsa 'ain. Usa 'aish cananuna unin bamaquin aín 'ucha ashiquin ěncēsa usaribi 'ain. ¿Usa 'aish caranuna uisa cupí 'uchaíshi tsóti 'ain? ³ Cananuna usai 'itima 'ain. ¿Jesucristonēn uni ax ca nashimicē 'aish 'uchatēcēntimoi Cristobē bamacēsa 'icē quixun caramina 'unaniman? ⁴ Nux nashimicē 'aish cananuna Jesucristo, nun 'ucha cupí bama 'ain 'uchatēcēntimoi abē bamacēsa 'ian. Usa 'aish cananuna bamacēbia Nucēn Papa Diosan Jesucristo, aín cushínbi baísquimia cupí, usaribi 'aish bētsi sinánñu 'ianan béráma 'icēsai 'itēcēntima oquin Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ain.

⁵ Nubēa Cristo 'ain cananuna abē bamacēsa 'aish axa bamatancēx bētsi 'inun baísquicēsaribi 'iti 'ain. ⁶ Cananuna 'unanin, Cristonanma pain 'ixun cananuna ěnquinma nux cuēęcēsa oquinshi ñu 'atima 'acēn. Usa ñu sinántēcēnuxunma cananuna Cristobē bamacēsa 'ixun 'uchati sinántēcēntima 'ain. Uni bamacē an ca ñu 'aisama 'ati sinántēcēnima. Usaribi oquin cananuna nux Cristobē bamacēsa 'ixun ñu 'atima 'atēcēnti sinántima 'ain. ⁷ Usa 'aish cananuna unían bamaquin aín 'ucha ashiquin ěncēsa usaribi 'ain. ⁸⁻⁹ Cananuna 'unanin, bamaxbi baísquia 'aish ca Cristo uínsaran nētēnbi bamatēcēntima 'icēn. Axa bamatēcēnti ca 'aíma 'icēn. —Usa ca —quixun 'unánquin cananuna ěsaquinribi 'unanin, nun 'uchacama ěni Cristobē bamacēsa 'aish cananuna

abë baísquicësa 'aish xëñibua 'aínbi abë 'iti 'ain.
¹⁰ Cristo ax ca camabi unían ñu 'atima 'acëcama
 nēténux achúshitishi bamacëxa. Bamatancëx,
 bamatëcëntimoi baísquia 'aish ca ax Nucën Papa
 Dios cuëëncësabi oíra 'ia. ¹¹ Usaribiti camina
 mitsux Cristobë bamacësa 'ixun mitsun 'ucha
 ashiquin ëncë 'aish, abë baísquicësa 'aish Jesucristo
 'icësaribiti Nucën Papa Dios cuëëncësabi oíra 'iti
 'ain.

¹² Usa 'ixun camina 'uchañu 'aish 'atima sinánñu
 'ixun mitsun sináncësa oquinshi 'aisama ñu 'atima
 'ain. ¹³⁻¹⁴ Cristonanma 'ixun uisa ñu cara 'atima
 'icë quixun 'unánquinbi 'á 'aíshbi camina Cristo
 cupí Nucën Papa Diosan uni 'aish usai 'iman. Usa
 'aish camina mitsux Nucën Papa Diosbë 'itimoi
 bamati 'iá 'aíshbi bërí aín uni 'aish ax cuëëncësabi
 oi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun mécën, mitsun
 taë, mitsun namicama anun ñu 'aisama 'aquinma
 Nucën Papa Dios cuëëncë ñuishi 'ati 'ain.

*An ñu mëëmicë unin uni ñu mëëxuncësaribi oquin
 'uchañu unin ñunshin 'atimanën 'apu ñu mëëxuncë
 bana*

¹⁵ ¿Axa quicësabi oínu 'iti bana quicësabi
 oquinu 'acë cupíma ami catamëtiaishi ca Nucën
 Papa Diosan 'ën 'uchacama tërënti 'icë quixun
 sinánquin, caranuna amiribi amiribi 'aisama ñu
 'atëcënti 'ain? Cananuna 'atima 'ain. ¹⁶ Camina
 upí oquin 'unanin, mitsun uni itsi —'ëx cana min
 uni 'iisa tani —quixun catancëxun camina aín
 uni 'ixun ax quicësabi oquinshi ñu 'axunti 'ain.
 Usaribiti ca uni ñunshin 'atimanën 'apu cuëëncësa
 oquinshi 'acë 'aish aín uni 'icën. Aín uni 'aish ca
 Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi
 ca uni itsix Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë

'aish aín uni 'ianan an iscëx upí 'icën. ¹⁷⁻¹⁸ Mitsux ñunshin 'atimanën 'apu cuëëncësä oquinshi 'acë 'iá 'aíshbi camina bërí usama 'ain. Camina a aín unicaman mitsu 'unánmicë bana Cristo ñuicë sinánan a bana quicësabi oquin 'ain. Mitsun ñu 'atima 'ácama ëncë 'ixun camina Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñu upíshi 'ain. Usaquinmi 'aia mitsu 'unánquin cana cuëënquin Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Mitsúxmi unin sináncësä oquin sináncë 'icë cana mitsúnmi cuaisa banáinshi mitsu ñuixunin. Bëráma camina mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu 'atima 'atishi sinánquin usoquinshi 'acën. Usoquin 'á 'ixunbi camina bërí mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu upíshi 'ati sinánquin usoquinshi 'ati 'ain, usaquinmi 'acëbëa Nucën Papa Dios cuëënun.

²⁰ Ñu 'atima 'atishi sináncë 'ixun camina mitsun bëráma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati sinánma 'ain. ²¹ Ñancábi camina usa ñu 'acën. Mitsúxmi usai 'iá sinani camina bërí rabinin. Usa ñucama 'ati an ëncëma unix ca usabi 'aish ashiti Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'icën. ²² Mitsúnmi ñu 'atima 'atëcënxunma 'anun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun camina ax cuëëncësabi oquin 'ain. Usoquin 'aia ca Nucën Papa Diosan mitsu an iscëxmi upí 'inun 'imia. 'Imianan ca nëtétimoimi abë 'inun mitsu 'imia. ²³ Aín 'ucha cupí ca uni iétimoí bamati 'icën. Usa 'aínbi ca axa aín 'ucha tërënun Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë unicama a abë xenibua 'aínbi 'inun Nucën Papa Diosan iëmia.

Usai ca uni 'iti 'icë quicë bana

¹ Ën xucéantu, mitsúnribi a bana 'unáncë 'ixun camina 'unanin, bamacëma pain 'ixuinshi ca unin atúan ax quicësabi oquin 'ati bana axa quicësabi oquin 'ati 'icë quixun. Bamaxun cuni ca a bana quicësabi oquin 'atima 'icën. ² Ësa ca. Nun ax quicësabi oquin 'ati bana ca quia, bënëñu xanun ca aín bënë bamacëma pain 'icë ëntima 'icën. Aín bënë bamacëbë cuni ca bēnutisa tani bēnuti 'icën. ³ Aín bënë bamacëma 'aian bētsi unibë 'iti ca 'ucha 'icën. Usa 'aínbi ca aín bënë bamacëbëtan 'aisa tanquin uni itsi bēnëoti 'icën. Usaquian bēnëoti ca 'uchama 'icën. ⁴ Ën xucéantu, usaribi camina mit-sux 'ain. Usai uni 'iti bana quicësa oíshi 'iá 'aíshbi camina bērí abë axa bamaxbi baísquicë Cristo ami catamëti, aín bana quicësabi oíshi 'in. Usa 'ixun camina ax cuëencësabi oi 'iquin Nucën Papa Dios cuëenmin. ⁵ Ainanma pain 'aish nux cuëencësabi oi 'iquin cananuna, ñu 'atima 'ati ca 'aisama 'icë quicë bana 'unánxunbi nun sinan upíma 'ixun, usa ñu 'acën. Usa ñu 'acë 'aish cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacën. ⁶ Usai 'iá 'aíshbi cananuna nun, ax quicësabi oquin 'ati bana axa quicësabi oquin 'acë cupíma, Cristomi catamëtishi ainan 'ixun aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun bētsi oquin sinánquin Nucën Papa Dios cuëencësabi oquinshi 'ain.

Nun sinán upíma cupí cananuna 'atima ñu 'ai quicë bana

⁷ A bana, uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, a banacama ca asábi 'icën. A bana 'aíma 'ain cananuna uisa ñuxira cara 'atima 'icë quixun 'unánma 'itsían. A bana “mix camina bētsi unin

ñu minan 'inun cuëncë 'itima 'ai” quicëma 'ain cananuna usai 'iti ca 'aisama 'icë quixun 'unánma 'itsían. ⁸ A bana usai ca uni 'itima 'icë quicë, ax asábi 'aínbi cananuna nun sinan upíma 'aish, a bana 'unáncë 'aíshbi usai 'icë cupí 'uchoti 'iacën. A bana, usai ca uni 'itima 'icë quicë, ax 'aíma 'ain ca anun nu 'uchoti bana 'aíma 'itsíanxa. ⁹ 'Ën uisa ñu cara 'atí 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë bana 'unánma 'ixun cana ñu 'aisama 'aquinbi usaquin 'ati ca 'aisama 'icë quixun 'unánma 'ain. Usai 'itancëxunbi cana a bana 'unáncën. 'Unánquin cana ñu 'atima 'ati ax ca 'uchaira 'icë quixun 'unánxunbi 'acë 'aish 'ën 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ¹⁰ 'Ësa ca. A isía ax cuëncësabi oi, usai aín uni 'inuan Nucën Papa Diosan 'inan bana, ax quicësabi oi 'icëma cupí 'uchocë 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ¹¹ A bana quicësabi oquin 'ai cana 'uchatima 'ai quixun sinaníbi a bana quicësabi oíra 'icëma 'ixun cana, uisaira carana 'uchai quixun sinani bënëacën. A bana asábi 'aínbi a bana cupí 'uchocë 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën.

¹² Usa 'ain cananuna 'unanin, nun ax quicësabi oquin 'ati banax ca upí 'icën, a bana uisa ñu cara 'atí 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, ax ca aséabi upí 'icën. ¹³ ¿A bana aséabi upí 'aínbi caranuna a bana cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'ain? Usama ca. Nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ai cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. Usai 'iquin cananuna 'unáncën, 'uchati ca 'aisama 'icë quixun. Usa 'ixun cananuna uisa ñu cara upí 'icë, uisa ñu cara 'aisama 'icë quicë bana axa aséabi 'aínbi ax quicësabi oquin 'acëma 'aish

cananuna 'aisama 'ai quixun 'unáncën.

¹⁴ Cananuna 'unanin, a bana uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, ax ca upí 'icë quixun. A bana asábi 'aínbi cananuna Jesucristo-nanma 'aish nun sinan 'aisama 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncën. ¹⁵ Upí ñu 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. A 'aquinma cananuna a nun 'aisama tancë ñu a 'ain. Uisa 'ixun carana 'ën a 'aisa tancë ñu upí 'aquinma a 'ën 'aisama tancë ñu 'atima a 'ai quixun cana 'unaniman. ¹⁶ Ñu 'aisama 'acë 'ixunbi, usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë quicë bana 'unánquin, 'ën usa ñu 'aisama tania isquin ca unin 'unánti 'icën, 'ën sináncëx ca a bana upí 'aish cuati 'icë quixun. ¹⁷ 'Aisama tanquinbi cananuna ñu 'atima 'ain, nun sinan upíma cupí. ¹⁸ Ënëx ca ësa 'icën. Cananuna 'unanin, nun sinan upíma 'ixun cananuna ñu upí 'atima 'ain. Ñu upíshi 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. ¹⁹ Nun 'aisa tancë ñu upí a cananuna 'aiman. Nun 'aisama tancë ñu 'atima a cananuna 'ain. ²⁰ Nun ñu 'atima 'atëcëinsama tanquinbi 'acë ax ca nunbi cuëënquin 'acëma 'icën. Nun sinan upíma 'ixun 'acë ca ax 'icën.

²¹ Nun 'unáncëx ca ësa 'icën: Ñu upíshi 'ati sinánquinbi cananuna bënëncinshi ñu 'atima 'atëcënin. ²² Nun nuitu mëu cananuna aséabi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aisa tanin, axa usaínu 'inun quicë bana ca upí 'icë quixun 'unánquin. ²³ Usaquin 'unánquinbi cananuna nun sinan 'atima 'ixun bëtsi oquin sinanin. Usaquin sinánquin cananuna ñu 'atima 'atëcënti sinanin. Sinántancëxun cananuna 'atëcënin.

²⁴ Usa 'aish cananuna masá nuituirai

sináncasmáin. ¿Nun sinan upíma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamaima 'inun cara uin nu iëmiti 'ic? ²⁵ An nu iëmiti ax ca Nucën Papa Dios 'icën, Nucën 'Ibu Jesucristo cupí. An ca nu iëmiti 'icë quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun cain. Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ati 'ixunbi cananuna nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ain. Usaquin 'axunma 'anun ca Nucën Papa Diosainshi nu iëmiti 'icën.

8

Aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxa Nucën Papa Diosan unicama bëtsi sinánñu 'iti bana

¹ Usa 'ain ca uicamax cara Cristo Jesús abë 'icë, acama Nucën Papa Diosan 'uchoima. Usa unicamax ca Cristonanma uni 'icësaí ax cuëencësarishi 'ima, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'ia. ² Nuxnu ami catamëcë 'aish Cristo Jesús bë achúshisa 'icë ca aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ixun ñu 'atima, a 'aia uni Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati, a 'atëcënxunma 'anun nu 'imiaxa. ³ Uisa ñux cara 'ati 'icë, uisa ñux cara 'atima 'icë quicë bana a 'unánquinbi ca aín sinan upíma 'ixun unin a bana quicësabi oquin 'atima 'icën. Usa 'aínbi ca unían a bana quicësabi oquin 'anun quixun Nucën Papa Diosan aín Bëchicë, nusaribi uni 'inun, xuacëxa. Xutancëxun ca aín Bëchicë, 'uchañuma 'aíshbia camabi unin 'ucha cupí bamanun 'imiquin uni, aín 'uchacama tërëanan 'uchatëcëanxma 'inun mënócéxa. ⁴ Nuxnu uisa ñu 'ati cara upí 'icë quicë banaxa quicësabi oquin 'anan, nunbi 'atima ñu 'ati sinánquinbi tënëquin a 'aíma, Nucën Papa Diosan

Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'inun ca aín Bëchicë bamanun Nucën Papa Diosan 'imiacëxa.

⁵ An Jesucristomi sinánquinma aín cuëëncësa oquinshi 'ati sináncë unin ca ënë nëtënu 'icë ñuishi 'ati sinania. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi sináncë unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun an sinánmicësabi oíshi 'iti sinania.

⁶ An Nucën Papa Dios cuëëncësoi 'iti sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni, ax Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itimoí bamati 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oíshi 'iti sináncë uni, ax Nucën Papa Diosbë upí 'aish abë nëtétimoí tsóti sinani chuámarua tani cuëënia. ⁷ An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni an ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iti sinanima. Usa 'ixun ca asérabi aín bana 'unáncëma 'aish ami nishcësa 'ixun añu ñu cara 'aisa tania a ñu 'aia. Usaquin 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaisama tanan a bana quicësabi oquin 'aima. ⁸ Usa 'ain ca axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani atun cuëëncësa oíshi 'icë unicama an Nucën Papa Dios cuëëmima.

⁹ Usa 'aínbi camina mitsux usama 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain camina an ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa oquin sinánquinma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquinshi sinanin. Uicamax cara aín Bëru Ñunshin Upíñuma 'icë, acamax ca Cristonanma 'icën. ¹⁰ Aín 'ucha cupí ca camabi uni bamaia. Usa 'aínbi camina mitsux, Cristo mitsubë cupí, Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'ain ca mitsun namíxa bamacëbëbi mitsun bëru ñunshin bamatimoí Nucën Papa

Diosbë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Dios, an Jesús bamacëbi baísquimia, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ixun ca an Cristo Jesús bamacëbi baísquimia anbi mitsuribi bamacëbi Cristo utëcëncëbëtan baísquimiti 'icën, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain.

¹² 'Ën xucëantu, mitsu cana cain, nux Jesucristo-nan 'aish aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ain cana-nuna ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani nux cuëncësa oi 'itima 'ain. ¹³ Axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani aín cuëncësa oishi 'icë uni ax ca Nucën Papa Dios-nanma 'aish abë 'itima 'icën. Usa 'ainbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin ñu 'atima 'ati ëncë uni, ax cuni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

¹⁴ Uicaman cara an sinánmicëxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin 'aia, acamax ca aséribi Nucën Papa Diosan bëchicë 'icën. ¹⁵ Usa uni camina mitsux 'ain. Mitsu aín bëchicë 'imiquin ca Nucën Papa Diosan mitsúxmi bërâma 'iásaribiti mitsun 'ucha cupí ami racuëtëcënnun 'imicëma 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upí an ca, ainan 'aish cuëenquinu Nucën Papa Dios, Paponun nu 'imia. ¹⁶ Aín Bëru Ñunshin Upitanbi ca nun nuitu mëúxun nu 'unánmia, nux cananuna aséribi Nucën Papa Diosan bëchicë 'ai quixun. ¹⁷ Aín bëchicë 'icë ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin nu 'aquianan aín nëtënu abë 'inun nu 'imiti 'icën. Ainan 'icë ca Nucën Papa Diosan Cristosaribi nu 'imiti 'icën. Cristonan 'ixúnu tëmëraquinbi ax cuëncësabi oquin 'ati ëncëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nuribi aín quicësabi oquin aín nëtënu Cristobë 'inun nu 'imiti 'icën.

18 'Ēn cana —asérabi ca usai 'iti 'icē —quixun 'unanin. Ēnē nētēnuax Cristonan cupí tēmēracē 'ixunbi cananuna Cristobē aín nētēnu 'aish cuēēnquin —'ēn tēmērati ca asábi 'iaxa —quixun sinánti 'ain. 19-20 Cristo utēcēntamainun ca axbi 'iti 'aishmabi, usai 'itioquian Nucēn Papa Diosan mēnósabi oí camabi ñu tēmēranan cēñutia. Unin 'ucha cupí usai tēmēranan chēquiti 'ixunbi ca camabi ñu 'imainun camabi unínribi anúinra 'aímai tēmēranan chēquiti nētē cainia. 21 A nētē ucēbētan ca Nucēn Papa Diosan aín bēchicēcama cuēēni Cristosaribi 'inun 'imiti 'icēn. 'Imianan ca camabi ñuxa chēquitēcēnunma ió 'imiti 'icēn. Uisairai cara Nucēn Papa Diosan bēchicēcama Cristosaribi 'iti 'icē quixun ca camabi ñu, a Nucēn Papa Diosan unio, an istisa tanquin Nucēn Papa Diosan atu isminun quixun bēnēquin cainia. 22 Cananuna 'unanin, nētē ióñu a pain unio cēxbi uni 'ucha cupía camabi ñu, uniribi, tēmēranan chēquiti oquin Nucēn Papa Diosan 'imiá 'aish ca bērí usai 'ia quixun. Usa 'ixunbi ca Nucēn Papa Diosan ióotēcēnun cainia, anun bacēnti nētēan xanun tēmēraquin aín bacēnti caíncē, usaribi oquin. 23 Camabi ñun a Nucēn Papa Diosan ióotēcēnun caínmainun cananuna nunribi Nucēn Papa Diosan nu ióotēcēnun bēnēquin cainin. Nucēn Papa Diosan nu aín Bēru Ñunshin Upí nubē 'inun 'ináncē 'ain cananuna 'unanin, an ca asérabi camabi aín bana quicēsabi oquin nu 'imiti 'icē quixun. Usaquin 'unánquin cananuna nun aín bēchicē 'aish aín nētēnu bētsi namiñu 'iti cainin. 24 Nux Cristomí catamēti ainan 'aish abē nētētimoí tsónun iēmiquin ca Nucēn Papa Diosan uisoquin cara nu 'imiti 'icē quixun isnuxun

caínun nu iëmiacëxa. Nua camabi an cacësabi oquin 'imicë 'ixun cananuna, bëtsi cananuna 'iti 'ai quixun sinánquin caíntsiánxma. ²⁵ Usa 'aínbi cananuna usaquin nu 'imicëma pain 'ixun usai 'iti cainin. Cananuna —bëtsi cana 'iti 'ai — quixun sinánquinbi uisa caranuna 'iti 'ai quixun 'unánquinmabi a isnuxun —asérabi ca usai 'iti 'icë —quixun cuëenquin cainin.

²⁶ Uisa caranuna 'iti 'ai quixun isnuxun cainia ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí an nuxnu tëmëraiabi nu 'aquinia. An nu 'aquinun quixun caquinbi cananuna uisaquin cai carana Nucën Papa Diosbë banati 'ai quixun upí oquin 'unan-iman. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anbi nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Usoquin nu 'aquinquin ca nun nu a Nucën Papa Dios ñucácëma banacama a nu ñucáxunia. ²⁷ An ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin aín unicama a ñucáxunia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios, an camabi unin nuitu mëu sináncë ñu 'unáncë, an uisa ñu cara aín Bëru Ñunshin Upitan nu ñucáxunia a cuatia.

Uisai cara ainan 'inun Nucën Papa Diosan caíscë unicama 'iti 'icë quicë bana

²⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uisa ñu cara 'ia abi, ax ami sináncë unicamaxa an 'aquincëx, upí 'inun mëníoxunia, atúan ax cuëencësabi oquin ñu 'amainun. A unicama ax cuëencësabi oquin ainan 'inun sinánmicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan usoquin 'aia. ²⁹ Ui unicama cara ainan 'iti 'icë quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicënëxa aín unicaman cushi 'inun atux aín Bëchicë 'icësaribiti 'inun mëníocëxa. ³⁰ Uicamax cara usai ainan 'iti 'icë

quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan acama an sinánmicëxa ami catamëtia atun 'uchacama tērēnquin ainan 'imiäxa. 'Imiquin ca atux aín nētēnu abē 'iti 'imiäxa.

³¹ ¿A ñucama sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan bërúancē 'icē ca an ëncēma 'icē uínbi uisashi cara oquinbi a nubē ënanamima. ³² An ca —ën Bëchicē ca bamatima 'icē —quiquinma nun 'uchacama cupía bamanun ënē nētēnu aín Bëchicē xuacëxa. Usa 'ixun ca aín Bëchicē cupínu nux upitax tsónun nu 'imianan anun nu upitax tsóti ñucamaribi nu 'inánti 'icën. ³³ ¿An ainan 'inun caiscē unicamäxa an iscëx upí 'ain cara uin Nucën Papa Dios —min unix ca 'uchäxa —quixun cati 'ic? Usaquin cacëxunbia an —ax ca 'uchañuma 'icē —quixun cati ca Nucën Papa Dios 'icën. ³⁴ ¿Uin cara nu 'uchoti 'ic? Cristo bamacëbia Nucën Papa Diosan baísquimicē, an ca aín nētēnu abē 'Apu 'aish aín mëqueu 'ixun, nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Ñucáxuncē 'ixun ca an asérabi nu 'uchotima 'icën. ³⁵ ¿Uinu 'icē unin cara Cristocëñun nu ënananmiti 'ic? Ca 'atima 'icën. Nuxnu tēmëranan masá nu-ítuanan bëtsi unin bëtsi bëtsi ocē 'ianan 'acëñuma 'ianan chupañuma 'ianan bamatisa 'ianan unin 'aisa tancē 'iti, a ñucamanribi ca Cristocëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁶ Èsai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia:

Nuxnu minan 'icē ca unin numi nishquin nuibaquinma nu bëtsi bëtsi oia. 'Aracacē ñuinacama 'anuxun 'acësa oquin ca nu 'aisa tanquin bëtsi bëtsi oia.

³⁷ Usa ñu 'icëbëtanbia Cristonën nu nuibaquin cushiocëx cananuna ami catamëti ëníma amiira

cushiin, tēmēracēma pain 'aishnu 'icēsamairai. ³⁸ Usa 'ain cana asérabi 'unanin, Nucēn Papa Dioscēñun an nu ēnananmiti ñu ca 'aíma 'icēn. Nux bamati 'imainun nun tsóti 'imainun ángelcama 'imainun ñunshin 'atimacama 'imainun uisa cushi cara, acama 'imainun axa bēri uisai cara 'icē uisa ñucama cara, 'imainun axa uisai cara 'iti, a ñucamanbi ca Nucēn Papa Dioscēñun nu ēnananmitima 'icēn. ³⁹ Ñunshin 'atimanēn 'apucama 'imainun, uisa ñunshin cara, acama 'imainun ēnē nētēnu 'icē 'apucamaribi 'imainun axa naí manámi 'icēcama 'imainun axa naí meu 'icēcamaribi, 'imainun uisa ñucama cara Nucēn Papa Diosan unio 'icē, acamanbi ca Nucēn Papa Dioscēñun nu ēnananmitima 'icēn. Uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun ca Nucēn Papa Diosan Jesucristo ēnē menu xuquin nu ismiacēxa.

9

Israelnēn rēbúnqui ainan 'inun Nucēn Papa Diosan caísa

¹ Cristonan 'ixun cana cēmēquinma ēnē banaribi mitsu cain. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ē 'unánmicēxun cana 'ēn nuitu mēu 'unanin, 'ēn mitsu bēri caísa tancē bana ēnēx ca asérabi 'icē quixun. ² Ēsaquin cana mitsu cain, judíos unibu 'ēn aintsicama Jesucristonanma 'icē, imēbi nētēnbi sinani cana 'aisamaira masá nuitutin. ³ Usai 'iti 'aínbi atúxa Cristonan 'inun 'ēx ainanma 'aish Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'acē 'iisa cana tanin. ⁴ 'Ēn aintsicama judíos unibu atux ca 'ēsaribi Israelnēn rēbúnqui 'icēn. Israelnēn rēbúnqui, judíos unicama, ca Nucēn Papa Diosan

aín uni 'inun caísacëxa. Caístancëxun ca, aséabi ca ax Dios 'icë quixun 'unánun, Israel unicama aín cushi ismianan aín pëcacë aribi ismiacëxa. An ca atu ainan 'imiquin atúan uisai cara ainan 'aish 'iti 'icë quixun 'unánun aín banacama Moisés cuënëomiacëxa. Cuënëomiquin ca anuxun a rabiti xubu 'atancëxun cara uisoquin a rabiti 'icë quixun canan uisaira oquin cara an atu bërúanti 'icë quixun cacëxa. ⁵ Israel unicamax ca Abraham 'imainun Isaac 'imainun Jacob, Israelribi cacë, acaman rëbúnqui 'icën. Uni 'aish ca Cristonën 'unánparibi Israelnën rëbúnqui 'iacëxa. Ax Diosribi 'aish ca camabi uni, camabi ñun 'ibu 'ianan ángelcaman 'iburibi 'icën. A ca camabi unin xënbua 'aínbi rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

⁶ Israelnën rëbúnqui judíos unicama camáxira Nucën Papa Diosnanma 'aínbi cananuna sinántima 'ain, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin Israel unicama ainan 'imiamá 'icë quixun. Israelnën rëbúnqui 'aíshbi ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëmacamax aséabi Nucën Papa Diosnanma 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca Abraham cacëxa: “Min bëchicë Isaac aín rëbúnquishi ca aséabi min rëbúnqui 'aish 'ën unibu 'iti 'icë” quixun. —Min bëchicë itsi aín rëbúnquicamax ca 'ën unibu 'iti 'icë —quixun ca Nucën Papa Diosan Abraham cáma 'icën. “Isaacnën rëbúnquinëxëshi ca 'ënan 'iti 'icë” quixun ca cacëxa. ⁸ Usa 'ain cananuna 'unanin, ui uníxbi ca aín chaiti cupíshi Nucën Papa Diosan uni 'ítima 'icën. Nucën Papa Diosan aín bana quicësabi oquin usaquin 'imicë 'aish cuni ca uni ainan 'aish aséabi Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁹ Ënëx ca Nucën Papa Diosan, Isaac bëchitísama pain 'icë, Abraham

ca bana a 'icën: “Achúshi baritia 'icëbëa Sara tuáñu 'ain cana minu utécënin”.

¹⁰ Ënëribi cananuna sinánti 'ain: Rebecanën tuá rabë ax ca nucën rara Isaacnënbia bëchicë 'iacëxa. ¹¹⁻¹³ A tuá rabë bacëncëma pain 'ixun ñu 'atima 'ati 'unáncëma 'ianan ñu upí 'ati 'unáncëma pain 'ain, ca Nucën Papa Diosan Rebeca cacëxa: “A painmi bacëncë tuá an ca canitancëxun aín 'anáca ñu 'ax-unuxun 'aia” quixun. A tuá rabë aín rëbúnqui ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësairibi quia: “Esaúnën rëbúnqui 'acësamaira oquin cana Jacobnën rëbúnqui nuibatin”. Usaquin sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquinshi uni ainan 'inun caisia, aín ñu upí 'acë cupíma.

¹⁴ ¿Usaquian caíscë cupí caranuna —Nucën Papa Diosan ca 'atimaquin sinania —quiti 'ain? Cananuna usai quitima 'ain. ¹⁵ An ca Moisés ësokuin cacëxa: “Axa 'ëx cuëncësabi oi 'ën uni 'iti unicama a cana 'ënan 'imíti 'ain. A 'ëx cuëncësabi oquin 'ën nuibati unicama a cana nuibati 'ain”. ¹⁶ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquinshi uni nuibaquin ainan 'inun caisia. —'Ë ca an caísti 'icë —quicë cupíma 'imainun a cuëncësabi oquinshi ñu upí 'acë cupíma, aín cuëncësabi oquinshi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun uni caisia. ¹⁷ Usaribi oi ca Faraón ñui Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Camabi unían 'ën cushi 'unánun cana mi Egipto menu 'icë unicaman 'apu 'imin. Mixmi 'apu 'icëbëtan 'ën min menuxun ñu 'aia chanioia cuaquin ca camabi menu 'icë unin 'ëx cana aséabi cushi 'ai quixun 'unánti 'icën”. ¹⁸ Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquin uni raíri nuibaquin ainan 'inun

'imia. 'Imianan ca uni raíri axa 'aisama 'icë usabia 'inun 'imia.

¹⁹ Usaquian 'acë cupí sapi camina 'ë cati 'ain:

—¿Usa 'ain cara usabi 'inun 'imicë 'ixunbi uisa cupí Nucën Papa Diosan uni 'uchoin? ¿Usashia 'inuan 'imicë uni an cara usai 'inuan Nucën Papa Diosan 'imicë a bëtsiotti 'ic? Ca 'atima 'icën. ²⁰ Mitsúnmi 'ë usaquin cacëxunbi cana mitsu cain, ¿Mitsux unishi 'aíshbi caramina Nucën Papa Diosbë cuëbicanánti 'ain? ¿Ñutë banati 'unan 'ixun cara — ¿uisoti caramina ësoquin 'ë 'ai? —quixun an 'acë xanu cati 'ic? Ca catima 'icën. ²¹ An ñutë ocë xanu an ca ax cuëëncësa oquin ñutë 'ati 'icën. 'Aisa tanquin ca bëtsi ñutë anun ñu xëati 'ati 'icën. 'Anan ca a mapúbi bëtsi ñutëribi anun ñu 'aruti 'ati 'icën.

²² Nucën Papa Diosanribi ca aín cuëëncësa oquin 'aia. Unin ñu 'aisama 'ati ca ax cuëëníma quixuan camabi unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan an 'aisama ñu 'acë uni uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'ixunbi caínpainia. ²³ Caínpainquin ca uisaira oquin cara an 'atima ñu 'acë 'icëbi uni nuibaquin aín sinan upí 'imiti 'icë quixun camabi unin 'unánun, ainan 'inun caísa 'ixun nu usaquin 'imia. ²⁴ Raírinëxa judíos uni 'imainun raírinëxribi judíosma uni 'icëbi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu 'imiaxa. ²⁵ Usoquinribi ca an aín uni, Oseas cacë, a ësoquin aín bana cuëñëomiacëxa:

Axa bëráma 'ën unima 'iá unibi cana —mitsux camina 'ën unibu 'ai —quixun cati 'ain. 'Ënanma 'icë nuibáma 'ixunbi cana —mitsux camina 'ën nuibacë uni 'ai —quixun cati 'ain. ²⁶ Anuxuan —mitsux camina 'ën unima 'ai —quixun cá anuxunbi ca Nucën

Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, an —
mitsux camina asérabi 'ën bëchicë 'ai —
quixun uni cati 'icën.

²⁷ Isaiásnëribi ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun judíos unibu ñuiquin ësaquin cacëxa: “Israelnën rëbúnqui 'aisamaira, parún papa cuëbí 'icë masisa, 'aíshbi ca acama 'itsamanëxëshi asérabi Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'icën. ²⁸ Anúan usaquin 'ati nëtë ucëbëtan ca Nucën 'Ibu Diosan ënë menuxun unin 'acë ñucama istancëxun bënëñquinshi camabi aín quiásabi oquin 'ati 'icën”. ²⁹ Èsairibi ca Isaiásnën cuënëo bana quia:

Nucën 'Ibu Dios, ax 'Apuira 'ixun, Israelnën rëbúnquicama aín ráiri iëmicëma 'ain cananuna Sodoma 'imainun Gomorra anu 'icë unicama 'iásaribiti camáxbi 'aíma 'itsían.

Judíos unicamaxa Jesucristomi catamëcëma bana

³⁰ ¿Usa 'ain caranuna uisai quiti 'ain? Cananuna quiti 'ain, judíosma unibunën ca, judíos unibu ca usai 'iti 'icë quicë bana 'unáncëma 'ixun Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun a bana 'ati sinánma 'icën. Sinánma 'icëbi ca aín 'uchacama térénun Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isia.

³¹ Judíosma unibu usa 'aínbi ca, judíos unibunëx ca aín nuitu upí 'icë quixuan Nucën Papa Diosan isnun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'aquinbi a banacama quicësabi oquiinra 'acëma 'icën. ³² Nucën Papa Diosan ca aín cuëëncësabi oquin 'anun 'ë 'aquenti 'icë quixun sinani ami catamëquinma —'ënbi ñu upí 'aia ca 'ë upí isia — quixun sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan atu

upí isáma 'icën. Judíos unibunën ca —Nucën Papa Diosan ca Cristo ënë menu xuti 'icë —quixun 'unánquinbi —ami catamëtishi ca unicama Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti 'icë quixun sinántisama tanxa. Bain cuanía uni bai nëbétsi racacë maxáxmi tatíqui chacacë usaribi ca usa uni 'icën. A maxáxsa ca Cristo 'icën. Judíos unicamax Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti 'aíshbi ca Cristomi sinántisama tancë cupí ax cuëencësabi oi 'ima. ³³ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca maxax ñuicësa oquin Cristo ñui ësai quia:

Camina 'unánti 'ain, 'ën cana Sión cacë ëmanua, maxax achúshi 'inun mëníoín. Ami ca uni raírinëx tatíquianan maxax cha 'ain chacati nipacëti 'icën. Usa 'aínbi ca axa ami catamëcë unicaman 'unánti 'icën, an ca aséabi ax quicësabi oquin atu 'aquinia quixun.

10

¹ 'Ën xucéantu, ësaquin cana mitsu cain, Israel uni judíos unicama Cristomi catamëtia ainan 'inun iémiti cuëenquin cana Nucën Papa Dios ñucáxunin. ² Cana mitsu cain, atun ca aséabi Nucën Papa Dios cuëenmisa tania. Usa 'ixunbi ca uisoquin cara atun a cuëenmiti 'icë quixun 'unaníma. ³ Úisai cara unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icë quixun ca 'unánma 'icën. —'Ënbi Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupíshi ca an 'ën nuitu upí isia —quixun sinani ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oi Cristomi catamëti sinántisama tanxa. ⁴ Cristonëxa ucëbëtan judíos unibunën aséabi ami catamëti 'unánun quixun ca Nucën Papa Diosan aín bana Moisés cuënëomiacëxa. Ui unicamax cara Cristomi

catamëtia a ca Nucën Papa Diosan upí isanan ainan 'imia quixuan 'unánun ca a bana judíos unibu 'ináncëxa. Usa 'aínbi ca ax ucëbë judíos unicama ami sinántisama tanxa. ⁵ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'acë cupí Nucën Papa Diosan a 'uchañuma isti sináncë uni, a ñuiquin ca Moisésnën ësaiquin cuënëocëxa: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca asérabi a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën”. ⁶ Usa 'aínbi ca unin ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni upí isia quixun 'unánan Cristo ca uti 'icë quixun 'unánun aín bana cuënëo ësai quia: “Min nuitu mëu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara naínu cuanti 'ic?” Cristo ënë nëtënu bënux. ⁷ Èsairibi ca quia: “Min nuitu mëu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara anua uni bamacë 'icë anu cuanti 'ic?” anua Cristo bënux. ⁸ Usai quianan ca ësairibi quia: “A bana Cristo ñui quicë, a ñuia camina cuatin. A ñui camina banain. Min nuitu mëu camina a bana sinanin”. Usai quicë 'imainun cananuna nunribi Cristomi catamëti ñuia quicë bana unicama ñuixunin. ⁹ A bana ca ësai quia:

—Jesús ca 'ën 'Ibu 'icë —quianan bamacëbi ca Nucën Papa Diosan a baísqüimiacëxa quixun min nuitunën sinania ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mi iëmiti 'icën. ¹⁰ Nun nuitu mëu, asérabi ca nun 'ucha tërënti 'icë quixun sinani Jesucristomi catamëtia, ca Nucën Papa Diosan nun 'ucha tërénquin nu upí isia. Usoquin an iscëxnu —Jesucristo ax ca asérabi 'ën 'Ibu 'icë —quia ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iëmia.

¹¹ Cristo ñuiquian Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësairibi quia: “Axa ami catamëcë uni-

caman ca, an ca ax quicēsabi oquin 'è 'aquinia quixun 'unania”. ¹² Judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi 'imainun uisa uni cara, axbi ca Cristomi catamēti ainan 'ia. Cristo ax ca camabi uni axa ami catamēcē aín 'Ibu 'icēn. Usa 'ixun ca an ñucácē unicama upí oquin 'aquiinan ax cuēñcēsamaira oquin ñu 'inania. ¹³ Nucēn 'Ibu Diosan bana cuēñcō ca quia: “Uin cara an iēminun ñucatia a ca Nucēn 'Ibu Diosan ainan 'inun iēmiti 'icēn”. ¹⁴ ¿Usa 'aínbi cara an Nucēn 'Ibu Diosan ca a iēmiti 'icē quixun sináncēma unin a ñucáti 'ic? Ca ñucátima 'icēn. ¿Uisaxun cara uni itsin ñuia cuacēma 'ixun, Nucēn 'Ibu Diosan ca 'è iēmiti 'icē quixun sinánti 'ic? Ca sinántima 'icēn. ¿Uisaxun cara uni itsin ñuixuncēxunma cuati 'ic? Ca cuatima 'icēn. ¹⁵ ¿Uisaxun cara unin uni itsin xucēma 'ixun uni rairi bana ñuixunti 'ic? Ca 'atima 'icēn. An aín bana ñuixuncē unicama ñui ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñcō ësai quia: “Èn unibunēxa upí bana, —Nucēn Papa Diosan ca aín 'ucha tērénquin abēa upí 'inun uni 'imia —quicē, a ñui aia unin iscēx ca upíira upí 'icēn”.

¹⁶ A bana cuēñcō 'aínbi ca camabi unínra a bana sináncēma 'icēn. Èsai ca Isaíasnēn cuēñcō bana quia: “Camabi unínrama, 'itsama unínshi ca nun ñuixuncē bana cuaquin —ca asérabi 'icē —quixun sinania”. ¹⁷ Usa 'ain cananuna 'unanin, uni itsían Cristo sinánquin aín bana ñuixuncēxun ca unin cuatia. Cuaquin ca —a banax ca asérabi 'icē —quixun 'unani Cristomi catamētia.

¹⁸ Unicaman cara a bana cuaxa quixun cana sinanin. Camaxunbi ca asérabi cuaxa, ësai Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi:

Aín unicamax ca camabi mēnuxun bana ñuixuni

cuaxa. Usa 'ain ca camabi menu 'icë unicaman a bana ñuixunia cuaxa.

19 Èsaquinribi cana sinanin, ¿Judíos unicaman cara a bana Cristo ñuicë cuaquin, uisai quicë cara a bana 'icë quixun 'unánma 'ic? 'Unántsinxunbia judíos unicaman a bana cuaisama tania oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu caquin, Moisés èsaquin cuënëomiacëxa:

Judíosma unibunëxa mitsun aintsima 'icëbi 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux nutsi nishti 'ain. Mitsúnmi a —sinánñuma ca —quixun ñuicë unicama 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux 'ëmi nishti 'ain.

20 Nucën Papa Diosan ca —judíosma unibunëx ca 'ëmi sinánti 'icë —quixun 'unánquin Isaías èsaquin cuënëomiacëxa:

Ax 'ëmi sinánma unínbi ca 'ë 'unánxa. 'Ënan 'inuxuan an 'ë ñucáma unibi cana 'ëmi catamënun sinánmian.

21 Usai judíosma unibu ñui quianan ca Isaías judíos unibu ñuiribi èsai quiacëxa, Nucën Papa Dios quicësabi oi: 'Ën bana cuaisama tanan 'ëmi sinántisama taniabi cana judíos unibu ënquinma —'ën mitsu 'aquinun camina 'ëmi sinánti 'ai —quixun can. Cacëxbi ca 'ën bana cuaisama tani 'ëmi sinántisama tanxa”.

11

Judíos unicama raíri Nucën Papa Diosnan 'iti

¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿judíos unibu cara Nucën Papa Diosan aín bana cuaisama tania oquin ëanxa? quixun. Usama ca. 'Ëxribi judío uni, Abrahamnën xutan bëchicë, Benjamín, aín rëbúnqui 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ë manuquinma upí oquin

sinánxunia. Usa 'ain cana 'unanin, an ca judíos unicama ëncëma 'icë quixun. ² Bëráma ca Israelnën rëbúnqui judíos unibu ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísacëxa. Usaquin 'á 'ixun ca a unicama —'ën unima ca —quiax ami manúcëma 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuënëo isquin camina 'unanin, Nucën Papa Diosbë banai ca Elías Israel unibumi manani ësai quiacëxa: ³ “'Ën 'Tbu Dios, axa mimi sináncëma unicaman ca an min bana ñuixuncë unicama cëñuaxa. Cëñuanan ca mi rabitisama tanquin anuxun mi rabiquin ñuina xaroti acamaribi masóxa. 'Ëishi ca 'acëma 'icën. Usa 'ixunbi ca 'ëribi 'aisa tania”. ⁴ Usaquian cacëxunbi ca Nucën Papa Diosan Elías cacëxa: “Mishima, siete mil uníxribi ca 'ën bërúancëx 'ëmi sinania. Baal ax isa dios 'icë quixuan uni raírinën rabíabi ca atun a rabicëma 'icë” —quixun. ⁵ Usaía bëráma uni 'iásaribiti ca bëríríbi judíos unicama aín patsan Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aínbi raírinëx ainan 'inúan caíscë 'aish Nucën Papa Diosmi sinania. ⁶ A caíscëcama a ca atun ñu upí 'acë cupíma, nuibaquinshi Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Atun ñu 'acë cupía ainan 'inun caíscë 'aish ca acamax nuibaquinshia an caíscë 'itsíanma.

⁷ Usa 'ain ca ësai 'iaxa: Judíos unibunëxa abë upí 'iisa taníbi ax quicësabi oi 'i Jesucristomi catamëcëma 'aish abë upíma 'aínbi ca raírinëxëshi Nucën Papa Diosan sinánmicëx Jesucristomi catamëcë 'aish abë upí 'ia. Judíos unicama aín patsanëxa ami sinántisama tania oquin ca Nucën Papa Diosan atux cuëëncësa oía 'inun ëanxa. ⁸ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi ca 'iaxa: “Usa unicamax ca usabia

'inun ěncĕ 'aish Nucĕn Papa Diosmi sinaníma. An 'acĕ ñu isquinbi uisaíira cara aín cushi 'icĕ quixun sináncĕma 'aish ca bĕxuñu unisa 'icĕn. Aín pabitan aín bana cuaquinbi a bana quicĕsa oquin 'aisama tancĕ 'aish ca pabĕ unisa 'icĕn, Nucĕn Papa Diosan usaía 'inun ěncĕsabi oi. Bĕrí nĕtĕnbi ca usai 'ia".
 9 A banacama quicĕsaribi oquin ca Davitan usa unicama ñuiquin ěnĕ bana cuĕñĕocĕxa:

A unicama ca Nucĕn Papa Diosan ratuquinshi castícanuxun 'aia. Usa 'aish ca ñuina, trampanu —ĕnĕ ñun ca 'ĕ maputi 'icĕ —quixun 'unanimaishi atsíncĕsaribi 'inun castícanĕ 'iti 'icĕn. Uisaíbi cana 'ítima 'ai quixun sinani bĕtsi unin pí unun quixun camicĕx cuĕñibi ca usai 'iti 'icĕn. Usai atux 'iti cana cuĕñin. 10 Bĕxuñu unin ca aín bĕru upíma 'ixun uinu cara cuania quixun 'unaníma. Usaribiti ca uni catúbucĕ ax aín caxu 'aisama 'ain tĕmĕraia. Usaribitia a unicama 'iti cana cuĕñin.

Usaquin ca Davitan cuĕñĕocĕxa.

Judíosma unicama Nucĕn Papa Diosnan 'iti

11 Usa 'ain cana sinanin, ¿aín 'ucha cupí cara Nucĕn Papa Diosan judíos unicamaira xĕnibua 'aínbia aín unima 'inun ěanxa? —quixun. Usama ca. Judíos unibu ami sináncĕma 'ain ca Nucĕn Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. Judíosma unibunĕxa 'ĕmi sinania isi ca judíos uniburibi usaribiti 'ĕmi sinánti 'icĕ quixun sinánquin ca Nucĕn Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. 12 Judíos unicamaxa Cristomi catamĕcĕma 'aish Nucĕn Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unicamax Cristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'ia. A isi ca

Nucën Papa Dios cuëënia. Usai cuëëncësamaira oi ca judíos uniburibi asérabi Cristomi catamëtia isi cuëënti 'icën.

¹³ Anu 'icë judíosma unicama, cana mitsu cain, 'ën judíosma unicama aín bana ñuixunun Jesucristonën cacë 'ixun cana usaquin chiquíshquinma cuëënquin 'ain. ¹⁴ 'Ën bana ñuixuncëxun judíosma unibunën cuatia isía 'ën aintsi judíos unicamaxribi Cristomi catamëti iëti cana cuëënin. ¹⁵ Judíos unibunëx Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unibu Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'aínbi ca judíos unicamaxribi Cristomi catamëcë 'aish, uni bamacë 'aíshbi baísquicësa 'ain, Nucën Papa Dios cuëëinra cuëënti 'icën. ¹⁶ Judíos unibunën ca aín ñu 'apácë an pain tancëma aín bimi anuxun a rabiti xubunu buáncëxa, Nucën Papa Diosan camabi aín bimi upí isnun quixun. Usaribi ca i aín tapun upí 'aish camabi aín peñáncamaribi upí 'ia. Usa ñu sinánquin cananuna 'unanin, judíos uni bëtsix bëtsíxa Nucën Papa Diosmi sináncë 'ain ca atúxa 'icësaribiti judíos unicama camáxbi Cristomi catamëtia Nucën Papa Diosan upí isti 'icën.

¹⁷ Ësa ca. I aín peñan achúshi tëatancëxun bëtsi i aín peñan anu tëacë anubi tacáshcacëx ca a i aín tapúnuaxa aín baca cuancë cupí aín peñánsabi 'inun coti 'icën. Usaribi camina mitsux 'ain. Judíos unicama Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'aíshbi Cristomi catamëisama tancë 'aish ca i peñan tëacësa 'icën. Usa 'imainun camina mitsux judíosma uni 'aíshbi Cristomi catamëcë 'aish bëtsi i aín peñan anua tëacë anu tacáshcacësa 'ain. ¹⁸ Usa 'aíshbi cam-

ina rabiti —'ëx cana judíos unicamasamaira 'ai — qui cërútima 'ain. Camina sinánti 'ain, aín tapúnmi cushicë cupí ca in pëñan cania. Usaribiti cana 'ëx judíosma 'aíshbi, judíos unibu cupí, Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ain.

¹⁹ Usa 'aínbi sapi camina ësaquin sinanin, — judíos unima 'aíshbi 'ëx ainan 'inun ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainanma 'inun ëanxa —quixun. ²⁰ Usa ca. Usa 'aínbi camina 'unánti 'ain, Jesucristomi catamëcëma cupí ca judíos unibu ainanma 'ia. Mitsux ami catamëcë cupíshi camina ainan 'ain. Usa 'ain camina —'ëx cana judíos unibusamaira 'ai —quix cërútima 'ain. Judíos unibu 'icësaribiti Jesucristomi catamëcëma 'itin raban camina bërúancati 'ain. ²¹ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca ainan 'inun caísa 'ixunbi judíos unibu ami catamëtiam aín 'ucha tërëncëma 'ixun judíosma unibu 'aíshmi mitsux ami catamëcëxunma mitsun 'ucharibi tërëntima 'icën.

²² Usa 'ain camina 'unánti 'ain, ax upí 'ixun ca Nucën Papa Diosan unicama nuibaquin upí 'imianan axa aín 'ucha ëni ami catamëcëma uni uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca mitsúxmi a ëníma ax quicësabi oquin 'ai, ami catamëtia oquin nuibaquin 'aquinia. Usai mitsux 'icësabi camina 'iti 'ain. Usai 'ima camina mitsúxribi judíos unibu 'icësaribiti ainanma 'iti 'ain.

²³ Aín raracama 'iásaribiti ami sinántisama taníbia ami sinanatia ca Nucën Papa Diosan aséribi aín uni 'inun judíos uniburibi 'imiti 'icën, judíosma unibu 'imicësaribi oquin. ²⁴ Mitsux judíosma uni 'aish aín unima 'iá 'icëbi ainan 'inun 'imicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísa

judíos unicama, amia catamëtia, ainan 'inun 'imiti 'icën, i pëñan tēcäcë 'icëbi amiribishi aín raranu tacáshcatëcëncësa 'inun. Usa 'ain ca i itsi tēaxun, bëtsi inu tacáshcacësamaira 'inun, aín pëñánbi aín raranu tacáshcatëcëncëx asérabi upíira 'iti 'icën. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainan 'itëcënun 'imiti 'icën.

Asérabia judíos unicama Jesucristomi catamëti bana

²⁵ 'Ën xucëantu, mitsux judíosma uni 'ixun —nux cananuna judíos unían 'acësamaira oquin Cristomi catamëquin Nucën Papa Diosan aín unicama 'unánmiti ñu 'unáncë 'ai —qui rabíaxma 'inun quixun cana ësaquin unin 'unáncëma ñu a ñuiquin mitsu cain: Judíosma unibu uicama cara Cristomi catamëti 'icë acamax pain ami catamëtamainun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama aín patsan Jesucristomi catamëcëma 'aish usabi 'inun ëanxa.

²⁶ Judíosma unibu ami catamëcëbë ca judíos unbunëxribi ami catamëti 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi:

An unicama asérabi Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti ax ca Siónu 'icë judíos unicama achúshi 'iti 'icën. An ca Jacobnën rëbúnqui judíos unicama ami catamëcëxun atun 'ucha tërénquin atun nuitu upí 'imiti 'icën. ²⁷ 'Ëmi catamëtia 'ën atun 'uchacama tërëncëx ca judíos unibu asérabi 'ënan 'iti 'icën, 'ën cásabi oi.

²⁸ Nucën Papa Diosan ca unicamax Cristomi catamëtia ainan 'imiti 'icë quixun sinántisama tancë 'aish ca judíos unbunëx ami nishcësa 'icën, mitsux painmi judíosma uni 'aíshbi ainan

'itámainun. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan atun rara —mitsun rëbúnqui ca 'ënan 'iti 'icë —quixun cá 'ixun a bana manuquinma judíos unibu nuibatia. ²⁹ Bëráma judíos unibu —'ënan ca mitsu 'imainun mitsun rëbúnqui 'iti 'icë —quixun Nucën Papa Diosan cá 'ain ca a banacama usabi 'iti 'icën. Nucën Papa Diosan ca —mitsux camina 'ënan 'iti 'ai —quitancëxun bëtsioquin sinántëcënima. ³⁰ Mitsux judíosma unibu 'ixun aín bana 'unanima camina Nucën Papa Dios cuëncësoi 'iáma 'ain. Usai 'iáma 'icëbi ca judíos unibu ami sinántisama tancë 'ain Nucën Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiaxa. ³¹ Judíos unima 'aíshmi ainanma 'icëbi ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'imiaxa. Usaribi oquin ca judíos unicama ami sinántisama tania ainanma 'aíshbi ami sinania Nucën Papa Diosan ainan 'imiti 'icën. ³² Judíos unibu ainan 'inun caísa 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan judíos unibu 'icësaribitia ami catamëtíama judíosma uniburibi ainanma isia. Usaquin 'aquinbi ca an nuibaquin camabi uni Cristomi catamëtía ainan 'inun 'imia.

³³ Uiti cushiira cara aín sinan 'icë quixun cananuna 'unántima 'ain. An ca camabi ñu 'unania. An 'unáncëma ñu ca 'aíma 'icën. Uisaira 'ixun cara usoquin ñu 'aia quixun cananuna 'unaniman. ³⁴ Èsai ca aín bana cuënëo quia: “Uinu 'icë unínbi ca Nucën 'Ibu Diosan sinan 'unaníma. Uínbi ca Nucën 'Ibu Dios —ësaquin camina 'ati 'ai —quixun 'unánmima”. ³⁵⁻³⁶ Nucën 'Ibu Diosan ca camabi ñu ainan 'iti oquin uniocëxa. Usa 'ain ca aín bana cuënëo ësairibi quia: “¿An aribi 'inánun quixun sinánquin cara unin Nucën 'Ibu Dios ñu 'inánti 'ic? Ca 'inántima 'icën”. A ca aín unicaman

xëñibua 'aínbi rabiti 'icën. Usaquin ca 'ati 'icën.

12

Aín unícamaxa aséribi Nucën Papa Dios 'inanmécë 'iti bana

¹ Usa 'ain cana ësaquin mitsu cain, 'ën xucëantu. Nucën Papa Diosan mitsu nuibaquin ainan 'inun caíscë 'ixun camina 'atima ñu 'aquinma aséribi ax cuëñcësabi oquinshi 'anan, ainanishi 'iti 'ain. Mitsúxmi usa 'iti ca Nucën Papa Dios cuëñia. ² An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicaman sináncësa oquin camina sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina sinanaquin uisairaimi upí 'iti cara Nucën Papa Dios cuëñia, usai 'iti 'unánan an 'aquincëx usai 'iti 'ain.

³ Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixunun Nucën Papa Diosan caíscë 'ixun cana mitsu cain, camabi unia Cristomi cushicë 'inun 'aquinun mitsu caíscë 'ixun camina ui unínbi —'ëx cana bëtsi unibëtan sënënmaira 'iti 'ai —quixun sinántima 'ain. Uisa cara Nucën Papa Diosan mi 'imia, usa 'ixun camina —usaishi cana 'iti 'ai —quixun sinánti 'ain. Sinánñu 'ixun camina rabíquinma —Nucën Papa Diosan a 'anun 'ë 'ináncëxuinshi cana ñu 'ai —quixun sinánti 'ain. ⁴ Ënëx ca ësa 'icën. Unix ca aín taë, aín mécën, aín xo, aín bëru, aín pabí acamax 'itsa 'aínbi achúshi unishi 'icën. Unix ca aín taën nitsia, aín mécën anun ca ñu mëëia, aín bëru anun ca isia. Camabi unin nami ca anúan an bëtsi bëtsi ñu 'ati 'icën. ⁵ Usaribiti cananuna nux 'itsa 'aíshbi camáxbi Cristonan 'aish ax nubë 'ain achúshi unisa 'ain. An 'amicëxuan bëtsi bëtsi unin bana ñuixunmainun ca raírinën bëtsi bëtsi ñu

'aia. Usoquin bētsi bētsi ñu 'aíbi cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ain.

⁶ Nucēn Papa Diosan nu bētsi bētsi ñu 'anun caíscē 'ixun cananuna an 'imicēsabi oquin upí oquin 'ati 'ain, usoquin nun 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia quixun 'unánquin. An aín bana ñuixunun caíscē 'ixun cananuna an sinánmicēsabi oquin aín bana unicama upí oquin ñuixunti 'ain.

⁷ Nun uni raíri 'aquinun an 'imicē 'ixun cananuna upí oquin 'aquinti 'ain. Aín bana unicama 'unánminun an 'imicē 'ixun cananuna upí oquin unicama 'unánmiti 'ain. ⁸ Axa upí 'inun uni raíri 'ēsēnun quixun Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ixun cananuna upí oquin 'ēsēti 'ain. Nun uni raíri ñu 'inánun quixun 'imicē 'ixun cananuna unin nu rabinun quixun sinánquinma cuēēnquinshi 'inánti 'ain. Nux unin cushi 'inun 'imicē 'ixun cananuna nun unicama upí 'inun upí oquin bērúanti 'ain. Usoquin 'anun Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ixun cananuna uni 'aquinsa 'icē cuēēnquin upí oquin 'aquinti 'ain.

Usai Jesucristomi catamēti uni iti bana

⁹ Mitsux asérabi Jesucristomi catamēcē uni 'aish camina paránanima asérabi bētsibē nuibananti 'ain. Ñu 'atima 'ati cuēēnquinma usa ñu timai camina Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oíshi 'iti 'ain.

¹⁰ Camina bētsibē bētsibē 'aquianani nuibananti 'ain, mitsun xucēnbē 'icēsaribiti. Asamaira 'iisa tanquin 'atimoquinma camina bētsi uni isquin upí oquin 'aquinti 'ain.

¹¹ Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēncēsabi oquin 'aquin camina ēnquinma, chiquíshquinma cuēēnquin upí oquin 'ati 'ain.

12 Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin mitsu 'aquianan abë 'inun mitsu 'imiti 'icë quixun sinani camina chuáma tani cuëëni bucuti 'ain. Tëmëraibi camina masá nuituti bënëtima 'ain. Ënima camina Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

13 Axa Cristomi catamëcë uni ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icë camina min ñu raíri 'inánti 'ain. 'Inánan camina axa min xubunu bëbacë uniribi pimianan anua 'uxtiribi 'inánti 'ain.

14 Axa mitsumi nishcë uni a camina ami nishquinma axribi upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. Ami nishquin a 'atimonun quixun caquinma camina axa upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios a uni ñucáxunti 'ain.

15 Axa chuámarua 'aish cuëëncë uni abë camina cuëënti 'ain. Axa masá nuituti incë uni a camina abë masá nuituquin nuibati 'ain.

16 Camina bëtsibë bëtsibë nishananíma nuibananishi upiti banati 'ain. Usai 'i camina cërúananima, axa uni itsibëtan sënënmara unibë upí 'aish abë upiti banati 'ain. Rabíquin camina —'ën cana uni itsin 'acësamaira oquin ñu 'unanin —quixun sinántima 'ain.

17 An paían mimi nishquin 'atimocëxunbi camina uisa uni cara, abi mixribi ami nishquin aribi cupitima 'ain. Mitsun camina usa ñu 'ati ca upí 'icë quixuan camabi unin 'unáncë a ñucamaishi 'ati 'ain. 18 Mitsux camina ax paían mimi nishcëxma uni raírими nishtima 'ain. Úsa 'aish camina atúxa mitsumi nishcëxbi mitsux abë nishanantima 'ain. 19 'Ën xucëantu, axa mimi nishcë uni camina mitsúnribi cupitima 'ain, ësaía Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quicë cupí: “Uix cara 'uchaia a cana

'ënbi usaribi oquin cupiti 'ain". Usa 'ain camina unin mitsu 'atimocëxunbi, Nucën Papa Diosainshi ca cupiti 'icë quixun sinánti 'ain. ²⁰ Mitsun a cupiima camina ënë bana cuënëo ësai quicësabi oi 'iti 'ain: "Axa mimi nishcë uni 'acëñuma 'icë camina piti 'inánti 'ain. Shimaia camina 'unpax 'inánti 'ain. Usaquinmi 'acëxun ca ax mimi nishtancëxbi rabini sinanaquin upí oquin sinánti 'icën". ²¹ Mitsúxribi 'uchatin rabanan camina mitsu unin 'atimocëxunbi usaribi oquin cupitima 'ain. Usoquinmi nuibacëx ca ax sinanati 'icën.

13

¹ Camabi 'apux ca Nucën Papa Diosan 'imicë 'icën. An 'imicëma 'apu ca 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsun 'apucaman bana cuati 'ain. ² Usa 'ain ca an aín 'apu quicësa oquin 'acëma uni an Nucën Papa Dios quicësa oquinribi 'aima. Usai 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosan bana 'imainun aín 'apúnribi cacësa oquin 'acëma cupí axbi 'uchai castícancë 'iti 'icën. ³ An ñu upí 'acë uni ax ca aín 'apumi racuëtíma. An ñu 'atima 'acë uni ax cuni ca aín 'apumi racuëtía, 'ë cara uisoti 'icë quixun sinani. 'Apucaman ca an ñu upí 'acë unicama upíoiá. Usa 'aín camina mitsux 'apucamami racuécëma 'iisa tanquin ñu upíshi 'ati 'ain. ⁴ Nucën Papa Diosan ca 'apucaman camabi uníxa upiti bucunuan an ñu 'atima 'acë unicama, uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'anun mëníocëxa. Usa 'aínbi camina ñu 'atima 'acë 'aish 'apumi racuëti 'ain, uisa cara mi oti 'icë quixun sinani. Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca 'apucaman an ñu 'atima 'acë unicama uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. ⁵ Usa 'ain camina

'apucaman bana cuati 'ain. Mitsu castícanti sinan-ishi ami racuécë cupíma camina mitsux Cristonan 'ixun ax cuëëncësabi oquin mitsun 'apun bana cuati 'ain. ⁶ Usaribi oquin sinánquin camina 'apu buánmiti curíqui 'inánti 'ain, 'apun mëníosabi oquin. Usa 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa.

⁷ Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin camina 'apu buánmiti curíqui buánmicë 'inun 'inánti 'ain. Mitsun ëmanu 'icë uniribia 'apun anëcë 'ain camina an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain, mitsun ëmacamaxa upí 'inun. Mitsun cushibë cuëbicananquinma camina aín bana cuati 'ain. ⁸ Uni camina ribíntima 'ain. Usa 'ixun camina a nuibacëma 'aish a ribíncësa 'itin rabanán, uni itsi upí oquinra nuibati 'ain. Aséabi uni nuibacë 'ixun ca unin uni itsi uisabi otima 'icën. ⁹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Uni itsin xanubë camina 'ítima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Unin ñu camina mëcamatima 'ain. Minanma, bëtsi unin ñu minan 'iti camina cuëëntima 'ain”. Èsai ënë banacama quicë 'aínbi ca bëtsi banaribi axa quicësa oquinra 'ati ax ësai quia: “Mixmi bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. Ènë bana quicësa oquin 'aquin camina bëtsi banacamaribi quicësa oquin 'ain. ¹⁰ Mitsun aintsicama nuibanan amanu 'icë uniribi nuibacë 'ixun camina uisa unibi 'atimotima 'ain. Usa 'ain camina uni nuibacë 'ixun Nucën Papa Diosan bana camabi quicësabi oquin 'ain.

¹¹ Èsoquinribi camina sinánti 'ain, nux ami catamëtabaquin cananuna —Jesuscristo ca utëcënti

'icë —quixun 'unáncën. Usaquin 'unan 'ixun cananuna 'unanin, axa utëcënti nētë ca 'uramatia quixun. Usa 'ain cananuna unían 'uxnëti pëcaracëbë bësuquin, bari ca uruia quixun sinani bënëtishi aín ñu mēeti 'ai cuancësaribi oquin, Nucën Papa Diosan a 'anun nu 'ináncë ñu 'ati 'ain. ¹² Jesucristo utëcëncëma pan 'ain cananuna imë upí oquin isíma nicësa 'ain. Usa 'aishbi cananuna ax utëcëncëbë abë 'aish xabánu nicësa 'iti 'ain. Usaquin sinani cananuna ñu 'atima 'ati ëni ami cushicë 'aish xabánu nicësa 'iti 'ain. ¹³ Ami cushicë 'aish cananuna upitaxëshi niti 'ain. Paënti, paëanx cuëëni sharáti, uni aín xanuma xanu itsibë 'iti, ñunshínquin ñu 'atima 'ati, cuamianani nishananti, unimi nutsiti, a ñucama ënquin cananuna usa ñu 'atima 'ain. ¹⁴ Usa ñucama ëni camina Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu usai 'inun quixun sinánmicësabi oi 'iti 'ain. Ënë nētënu 'icë ñuishi sináncë uni an ñu 'atima 'acësaribi oquin 'ati camina sinántima 'ain.

14

Axa nubë Jesucristomi catamëcë unicama ñuitima bana

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unin uisai cara Jesusan uni 'iti 'icë quixun upí oquin 'unáncëma 'icëbi camina mitsubë timëtisa tania cuëenquin biti 'ain. Uisai cara Jesusan uni 'iti 'icë qui camina abë cuëbicanántima 'ain. ² Bëtsi bëtsi unin ca uisa ñux cara piti 'icë, a cananuna 'aisa tanquin piti 'ai quixun sinánquin usaquin piia. Bëtsi bëtsi unin ca camabi ñu piti ca asábi 'icë quixun 'unánquinma nami piquinma bëtsi ñuishi piia. ³ An camabi ñu

picë unin ca bëtsi unían an picë ñu piamoquin ñuitima 'icën. Usaribi oquin ca an camabi ñu picëma uni an bëtsi unían piia isquin ñuiquin — min camina ñu 'atima 'ai —quixun caquinma a uníxribi ca Nucën Papa Diosnan 'icë quixun sinánti 'icën. ⁴ Mitsux camina bëtsi unin ñu mēemicë uni a ñui —an ca 'atima ñu 'aia —quitima 'ain. Aín 'ibúinshi ca 'unánti 'icën, cara upí oquin 'aia, cara upí oquin 'aima quixun. Usaribi oi camina mitsux Nucën 'Ibu Diosan uni itsi ñui, —ñu aisama ca 'aia —quitima 'ain. Aín 'Ibúinshi ca 'unánti 'icën. Nucën 'Ibu Diosan ca aín unicama ax cuëencësabi oíshia 'inun 'imiti 'icën.

⁵ Enëx ca ësaribi 'icën. Uni raírinën ca sinánti 'icën, ënë nētëx ca bëtsi nētësamaira 'aish anúan unin Nucën Papa Dios rabiti 'icë quixun. Sinánmainun ca uni raírinën —camabi nētë ca sënën 'icë —quixun sinánti 'icën. Mitsun bëtsi bëtsi oquin sinanibi camina cuëbicanántima 'ain. Micama achúshi achúshinën camina 'ën uisoquin 'ati cara Nucën Papa Dios cuëenti 'icë quixun sinántancëxun usoquinshi 'ati 'ain. ⁶ Axa Jesucristomi catamëcë unin ca Jesucristoa cuëënnun aín 'ati ñucama 'aia. An —ënë nētëa bëtsi nētësama 'ain cana anun Nucën Papa Dios rabiti 'ai —quixun sináncë unin ca a nētën ami upiti sinánquin a rabia. Bëtsi unin ca —anun Nucën Papa Dios rabiti ca camabi nētë sënën 'icë quixun sinánquin usaquin rabia. An camabi piti ñu picë unin ca Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin a rabiquin piia. Usaribi oquin ca an bëtsi bëtsi ñu picëma uni anribi bëtsi bëtsi ñuishi piquin Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin rabiquin piia.

⁷ Usa 'aish cananuna nux bamacëma pain 'aish

Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ain. 'Ianan cananuna bamatancëxribi ainan 'ain. ⁸ Usa 'aish cananuna nux bamacëma pain 'aish Nucën 'Ibu Jesucristo cuëëncësabi oi 'in. 'Ianan cananuna nux anun bamati nëtë ucëbë ax cuëëncësabi oi abë 'inux bamati 'ain. Nuxnu tsotax 'icësaribiti cananuna bamatancëxribi aín uni 'ain. ⁹ Aín unicamax bamacëma 'aish 'ianan bamatancëxribi ainan 'inun ca Cristo bamaxbi baisquiacëxa. ¹⁰ Anúan ax uti nëtë sënëncëbëtan ca Cristonën uisai caranuna 'ia, uisa ñu caranuna 'a quixun nu isti 'icën. ¿Usa 'ain caramina uisacasquin Nucën Papa Diosan uni itsíxa miisaribi uni 'aínbi, a ñui manánti 'ain? Camina 'itima 'ain. ¿Uisacasquin caramina a ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

Nucën 'Ibu Dios ca quia: 'Ëx bamatimoi tsócé 'icë ca camabi nëtënu 'icë unicaman asérabi rabiquin 'ë cati 'icën, mix camina asérabi nun 'Ibu 'ai quixun. Canan ca camabi unían cuanun 'ë rabiquin —mix camina asérabi Dios 'ai —quixun cati 'icën.

¹² Usoxun ca Nucën Papa Diosan nu achúshi achúshi uisa ñucama caranuna 'acën, uisai caranuna 'iacën, acama 'unánquin, uisa cara oti 'icë isti 'icën.

Uni 'uchamitima bana

¹³ Usa 'ain cananuna nux Cristonan 'aish raíri ñui —an ca ñu 'aisama 'aia —quiaux manántima 'ain. Usai ami manánquinma camina sinánti 'ain, uni raírinëxa —usa ñu piti ca 'aisama 'icë —quixun sinánxbi 'ën piia isquin anribi pi 'uchatin rabanan cana 'ën a ñu pitima 'ain. ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun cana 'unanin, camabi piti ñu piti ca asábi 'icë

quixun. Usa 'aínbi ca a uni —Nucën Papa Diosan sinánëx ca a ñux pitima 'icë —quixun sinánquinbi picë 'aish 'uchati 'icën. ¹⁵ Usa 'ain ca axa —'ën usa ñu pi cana 'uchati 'ai —quixun sinánquinbi mitsúnmi 'aia isquin anribi usa ñu pi 'uchacë, ax ca min 'ucha 'iti 'icën. Min a uni nuibacëma 'ixun camina usaquin 'an. Usa 'ain camina mitsun an picëma ñu piquin, anun rabanan Cristo bama 'icëbi, uni 'uchamitima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi a ñu piia oquian uni itsin —pitimabi ca a ñu piia —quixun mitsu ñuitin rabanan —pitima ca —quixuan an sináncë ñu a pitima 'ain. ¹⁷ Aín ñu picë cupíma 'imainun aín ñu picëma cupíma ca uni Nucën Papa Diosbë upí 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë cupíshi ca unin Nucën Papa Diosnan 'ixun upí ñu 'anan, bëtsibë nishananíma nuibananan cuëni upí oquin sinani tsofia. ¹⁸ Usai 'icë unicamax ca Cristo cuëncësabi oquin 'acë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan unínribia iscëx upí 'icën. ¹⁹ Usa uni 'ixun cananuna camáxbia bëtsibë nuibananun uni raíri nuibaquin 'aquinti 'ain. 'Aquianan cananuna Cristomia upiti sinánun bëtsibë bëtsibë sinánmiananti 'ain.

²⁰ Usa 'ain camina a Nucën Papa Diosan ainan 'imicë uni a mitsun ñu picë cupía 'uchanun 'imitima 'ain. Aséribi camabi ñu piti asábi 'aínbi ca, mitsúnmi a ñu piia isía bëtsi uni 'uchati ñu a piti 'aisama 'icën. ²¹ —Usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun sinánquinbi usa ñu 'ai ca uni 'uchanan Cristomi cushicëma 'ia. Usa 'ain camina nami piti, ñu xëati, uisa ñu 'ati cara, a mitsun 'aia isía uni itsi 'uchati rabanan usa ñu 'atima 'ain. Usaquinmi 'atima ca Nucën Papa Dios cuënia. ²² A picëma

'ixunbi a piía bētsi uni 'uchati rabanan camina an picēma ñu pítima 'ain. Usa 'ixunbi camina min — usa ñu piti ca 'uchama 'icē —quixun min 'acēsabi oquin sinánti 'ain, usoquin sinánti ca Nucēn Papa Diosan iscēx asábi 'icē quixun 'unánquin. Ui unín cara ñu 'aquin, —'ēn ěsa ñu 'ati ca asábi 'icēn, 'ēn ěsaquin 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia —quixun 'unania ax ca chuámarua tani cuēēnia.²³ Usa 'aínbi ca a uni —ěsa ñu 'ati sapi ca Nucēn Papa Diosan iscēx asábima 'icē —quixun sinánquinbi a ñu 'ai 'uchaia. Usaribiti ca an ñu piquin —ěsa ñu piti sapi ca Nucēn Papa Diosan iscēx 'aisama 'icē —quixun sinánquinbi picē uni ax 'uchaia.

15

Jesucristomi upiti sinánun uni raíri 'aquinti bana

¹ Bētsi bētsi ñu 'ati ca asábi 'icē quixun nun 'unáncē 'ixunbi cananuna uni itsían, usa ñu 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnima quixun sináncē cupí a ñu 'aisa tanquinbi 'atima 'ain. ² Cananuna nun 'unáncē unicamabē upí 'ianan axribia upiti Cristomi catamēti ami cushinun 'aquinti 'ain. ³ Usaribi ca Cristo 'iacēxa. Ax cuēēncēsa oi 'iti sinanima ca aín Papa Dios cuēēncēsabi oíshi 'iacēxa. Nucēn Papa Diosan bana quicēsa oía aín Papabē banai Jesucristo ěsai quicē ax ca asérabi 'icēn: “Mímia 'atimati banaa usaribiti ca unicama 'ēmíribi 'atimati banaxa”. ⁴ Cananuna 'unánti 'ain, Nucēn Papa Diosan ca nunribinu a 'unánti oquin aín bana aín unicama cuēnēomiacēxa. Usa 'aín cananuna a banacama cupí 'unánti 'ain, nux Cristomi cushicē 'icē ca tēmēraquinbi ěníma ami catamēnun 'imianan, uisa ñu cara 'icēbētanbi nu

bërúanquin 'aquianan, aín nètënu abë 'inun Nucën Papa Diosan nu 'imia quixun. ⁵ Nucën Papa Dios, an aín unicama tēmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan uisa ñu cara 'icëbëtanbi atu bërúanquin 'aquincë, an Cristo Jesús cuëëncësabi oquin mitsu bëtsibë nishananíma nuibananquin, bëtsin sináncësaribi oquin sinánun 'aquinti cana cuëënin. ⁶ Usai 'iquinmí mitsun, camáxbi cuëënquin bëtsin sináncësa oquin sinánquin Nucën Papa Dios, Nucën 'Ibu Jesucristonën Papa, a rabiti cana cuëënin.

Judíosma unicaman Jesucristomi catamëti bana cua

⁷ Cristonën nu ainan 'inun bicë 'ixun cana-nuna a sinánquin nunribi axa ami catamëcë raíri uniribi nubë timëtisa tania biti 'ain. Usaqin nun 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia. ⁸ 'Ën cana mitsu cain, Cristo ax ca Nucën Papa Diosan atun raracama cásabi oquin ënë menu judíos unibu 'aquini uacëxa, judíos unicaman Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun 'unánun. ⁹ Judíos unibushima, judíosma unibunëribi Nucën Papa Diosan ca nu nuibaquin 'aquinia quixun 'unánquin a rabinun ca Cristo uacëxa. Judíosma unibunën ca a rabiti 'icë quixun ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuëëno ësai quia: Judíosma unibubëtan cana mi rabiti 'ain. Mi rabi cana cantati 'ain.

¹⁰ Ësairibi ca quia:

Judíosma unibu 'aíshbi camina mitsux judíos unibubë Nucën Papa Dios rabi cuëënti 'ain.

¹¹ Ësairibi ca quia:

Mitsux judíosma unibu 'ixunbi camina Nucën 'Ibu Dios rabiti 'ain. Camabi menu 'icë unicama ca —mix camina cushiira 'ai — quixun caquin a rabiti 'icën.

¹² Nucën Papa Diosan bana Isaíasnënrìbi cuënëo ca ësai quia:

Davitan papa, Isaí cacë, aín rëbúnquin achúshi uax ca 'Apu 'aish judíosma unibunën 'Apurìbi 'iti 'icën. An ca nu 'aquinti 'icë quixun sinani ca judíosma unibunëx ami catamëti 'icën.

¹³ Nucën Papa Diosan ca nu 'unánmia, an ca nu 'aquianan nux xënbua 'aínbi abë 'itioquin nu 'imia quixun. An mitsu ami catamëti cuëëni chuámarua 'aish bucunun 'imiti cana cuëënin. Mitsux usai 'iquin camina aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun Nucën Papa Diosan ca asérabi ax quicësabi oquin 'aia quixun upí oquin 'unánti 'ain.

¹⁴ 'Ën xucëantu, 'ën cana 'unanin, mitsun camina bëtsibë bëtsibë nuibanani 'aquiananquin Nucën Papa Diosan bana Cristonën ñuicë a upí oquin 'unanin. 'Unánan camina ami cushicë 'inux raíri unibë 'ësëanánti 'unanin. ¹⁵ Usai camina mitsux 'i quixun 'unánquinbi cana mitsúxmi manúti rabanen ënë ñucama upí oquin mitsu cuënëoxunin. Nucën Papa Diosan ca 'ë nuibaquin, ¹⁶ aín bana judíosma unibu ñuixunun quixun 'ë cacëxa. Nucën Papa Diosan ca axa Jesucristomi catamëcë unicama ainan 'inun iëmia quixun judíosma uniburìbi 'unánminun ca an 'ë 'imiácëxa. Nucën Papa Diosan 'ë usaquin 'anun casabi oquin cana judíosma unicama, mitsurìbi a bana ñuixunin, aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxunmi upiti ami catamëquin a rabinun.

17 Cristo Jesúsñen cushiocëxun cana Nucën Papa Diosan casabi oquin judíosma unibu bana ñuixuan quixun sinani cana cuëënin. 18 Judíosma unibunën Nucën Papa Diosan bana cuati ami catamënun ca Cristonën 'ë a banacama ñuixunun 'aquianxa. An usaquin 'acë ñucamaishi cana unicama ñuixunin. 'Ë cushioquin ca Cristonën aín cushínbi 'ën judíosma unibu upí oquin bana ñuixuanan atun aín cushi 'unánun uni itsin 'acëma ñuribi 'anun 'ë 'imiaxa. 19 Aín Bëru Ñunshin Upía 'ëbë 'ain usaquin 'anan cana Jerusalénuxun 'atancëxun anuaxbi cuanquin bëtsi bëtsi me 'abiani cuantancëx cuainacëtancëx Ilírico cacë me, anu bëbaquin, camabi menu 'icë unicama Cristo ñuiquin bana ñuixunquin sënëon. 20 A nëtënxuan uinu 'icë unínbi Cristo ñuiquin ñuixuncëma, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin. Uni raírinëan ñuixuncë uni a ñuixuntëcënquinma, anuxuan unin Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncëma nëtë, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin, 21 Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oía ësai 'inun:

An Cristo ñuiquin bana ñuixunia cuacëma unibunëx ca ami sinánti 'icën. An a ñuicë bana cuacëma unibunën ca a bana cuati 'icën.

Romanu cuantia Pablonën sinan

22 Usaquin an Cristo ñuicë bana cuacëma unibunën cuanun bëtsi bëtsi menu bana ñuixuni cuancë cupí cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancëma pain 'ain. 23 Cuanxunma cana anu 'ëx cuancë nëtëcamanuxun bana ñuixunquin sënëon. 'Itsa baritian cana mitsu isi cuainsa tan. 24 Usa 'ain cana bërí cuanti sinanin. Cuanx 'itsama nëtëishi mitsubë 'iquiani España nëtënu mitsúnmi 'ë 'aquinmainun cuanti cana sinanin.

25 Jerusalénu pan cana axa Jesucristomi catamēcë unicama 'inánti curíqui buani cuanin. 26 A curíqui ca Macedonia 'imainun Acaya nētēnuaxa ax Jesucristomi catamēcë unicaman Jerusalénu 'icë ñuñuma unicama a buánmiti timēaxa. 27 Judíos unibunën ñuixuncë cupí ca judíosma unibunën Nucën Papa Diosan bana cuacēxa. Usa 'ain ca judíosma unibunën judíos unibu 'aquinti asábi 'icën. Usaquin sinani cuēenquin ca ñuñuma 'aísha ax Jerusalénuax Jesucristomi catamēcë unicaman binun buánmiti atun curíqui mēsú 'inánxa. 28 A curíquicama buánquin Jerusalénu 'icë unibu 'inánbiani España nētēnu cuanquin cana mitsu isbianti 'ain. 29 Cana 'unanin, 'ëx mitsubë 'ain ca Cristonën cushioquin ami sinani cuēenun nu 'imiti 'icën.

30 'Ën xucēantu, 'ëx 'icēsaribitimi mitsux Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ianan aín Bëru Ñunshin Up-itan 'unánmicë 'aish 'ëbë nuibanancë 'icë cana mitsu cain, Cristomi catamēcëma 'ianan Nucën Papa Diosan bana cuacëma 'aish ca 'itsa uni 'ëmi nishia. Usa 'ain camina asérabi ami cushicë 'ixun 'ë Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. 31 Uisabi 'ë oxunma 'anuan Judea nētēnu 'icë axa Jesucristomi catamēcëma unicama sinánminun camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucánan camina 'ën Jerusalénu 'icë axa Jesucristomi catamēcë unicama 'inánti buáncë curíquia atun cuēenquin binuan sinánminun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. 32 Usaquin ñucácëx Nucën Papa Dios cuēencëbë cuanxun mitsu isi cana chuámarua tani cuēenti 'ain. Mitsucëñuan 'ë Jesucristonën cushiocë 'aish cana ami sinani cuēenti 'ain. 33 Nucën Papa Dios,

an aín unicama bënétíma chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'ixun mitsuribi usaquin 'imiti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën.

16

Bëtsi bëtsi uni camina 'ë caxúnti 'ai quixun Pablonën ca

¹ Nucën chirabacë, Febe, a ñuiquin cana mitsu cain, ax ca asérabi aín nuitu upí 'icën. An ca Cencia ämanuxun axa Jesucristomi catamëcë xanucama 'aquianxa. ² Usa 'icë camina mitsúxmi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish bëtsibë bëtsibë 'aquianancësabi oquin Feberibi upí oquin bixun ax cuëëncësabi oquin 'aquinti 'ain, an 'itsa xanu 'aquianan 'ëribi 'aquincë cupí.

³ Priscila 'imainun Aquila, an 'ëbëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁴ Atun ca, —Pablo 'aquini sapi cananuna bamati 'ai —quixun 'unánquinbi 'ë bamati 'icëbi 'aquinquin iëmiaxa. Usaquin 'ë 'acë cupí cana —asábi ca —quixun cain. 'Eïnshima ca judíosma unicama a 'ën bana ñuixuncë, acamanribi, Priscilabëtan Aquilanën 'ë 'aquincë cupí, —asábi ca —quixun cai cuëënia. ⁵ Axa Jesucristomi catamëcë 'aish Priscila 'imainun Aquilanën xubunu timëcëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Acama 'imainun camina, 'ën nuibacë Epeneto, ax paían Acaya menuax Cristomi catamëcë, aribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁶ María an mitsu 'itsa oquin 'aquincë, aribi camina bërúanxa 'inu 'ë caxunti 'ain. ⁷ Adrónico 'imainun Junias, 'ën aintsi rabë, axa 'ëcëñun sipuacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun

'ë caxunti 'ain. —Atux ca aséribi upí uni rabé 'icé —quixun ca a Jesucristonën bana ñuixunun caíscë unicaman ñuia. 'Ëx Cristomi sináncëma pain 'ain ca atux pain Cristomi sináncëxa.

⁸ Amplias axribi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish 'ën nuibacé 'icé, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁹ Urbano an nubëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a 'imainun Estaquis, 'ën nuibacé, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁰ Apeles, camaxunbia aséribi Cristonan 'icé 'unáncancë, a 'imainun Aristóbulonën xubunu 'icëcamariñi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹¹ 'Ën aintsi Herodión, a 'imainun Narcisonën xubunu 'icëcama, axa Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹² Trifena 'imainun Trifosa, a xanu rabé Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'ixun tëmëraquinbi ax cuëncësabi oquin 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Nucën chirabacé Pérsida, a nun sináncë, anribi tëmëraquinbi upí oquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquin ñu 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹³ Rufo, axa aséribi Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oi 'icé uni, a 'imainun aín tita, a 'ënribi titocë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁴ 'Imainun camina Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina Filólogo, Julia, Nereo 'imainun aín chirabacë, 'imainun Olimpas, 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain.

¹⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina bëtsibë bëtsibë nuibanani bërúanx 'inun cananti

'ain. Camabi ëmanu 'icë axa Cristomi catamëcë unicamax timëxun ca mitsu bërúanxmi 'icánun 'ën mitsu canun 'ë caxa.

¹⁷ 'Ën xucéantu, cana mitsu cain, bëtsi bëtsi unix Jesucristomi catamëcë 'aish mitsubë timëcë 'ix-unbi ca an mitsu bana ñuixuncë unin 'unánmicësabi oquin 'aima. Usa unin ca uni raíri bëtsibë bëtsibë cuëbicanánmiquin 'atimaquin sinánun 'imia. Usai 'icë uni abë camina nitima 'ain. Abë camina ënánanti 'ain. ¹⁸ Usa unin ca Nucën 'Ibu Jesucristo cuëëncësabi oquin 'aquinma aín cuëëncësa oquinshi 'aia. Atux ca an Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unáncëma unicamabë upiti banaibi cëmëia. Usaquin paránquin ca aín bana cuanun uni sinánmia.

¹⁹ Camabi unin ca mitsu, aséabi camina mitsux Jesucristo cuëëncësabi oi 'i quixun 'unania. Usaquin mitsu ñuicania cuati cana cuëënin. Usa 'aín cana mitsúxmi ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'anux upí sinánñu 'iti cuëënin. ²⁰ Usoquin mitsun 'acëbëtan ca Nucën Papa Dios, an aín unicama chuámarua 'imiti, an ñunshin 'atimanën 'apu mitsu ubíotëcënxunma 'anun bënënquinshi ñusmamiti 'icën. Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu nuibaquin 'aquincëx mitsux upí 'iti cana cuëënin.

²¹ Timoteo, an 'ëbëtan Cristo ñuiquin bana ñuixuncë, abëtan ca Lucio, Jasón, Sosípater, acamax 'ën aintsí 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa.

²² 'Ëx Tercio 'ixun Pablonën 'amicëxun ënë quirica cuëñëoquin cana 'ëxribi Jesucristonan 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu cain.

²³ 'Ëx cana Gayonën xubunu 'in. Ënë xubunu ca axa Jesucristomi catamëcë unicama timëtia.

Gayo, anribi Jesucristonan 'ixun ca bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'è caxa. Erasto, an ènè èmanu 'icè curíqui anun uni cupíoti a bërúancè uni, a 'imainun nucèn xucèn, Cuarto, anribi ca mitsúxmi bërúanx 'inun quixun mitsu canun 'è caxa. ²⁴ Nucèn 'Ibu Jesucristonèn nuibaquin 'aquincèxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuèënin. Usai ca 'iti 'icèn.

Pablonëan Nucèn Papa Dios rabia bana

²⁵ Cananuna Nucèn Papa Dios asérabi rabiti 'ain. Mitsux ainan 'aish Jesucristomi catamètia ca an mitsu upíira upiti ami sinánun mitsu cushioti 'icèn. Usoquin ca 'ati 'icè quixun ca aín unicaman mitsu 'unánmiaxa. 'Ènribi cana usoquin unicama ñuixunin. Ènè mecama uniocèma pain 'ixun ca Nucèn Papa Diosan, usai ca Jesucristo 'iti 'icè quixun sináncèxa. A ñucama unin 'unánma 'aínbi ca bërí Jesucristo ucè cupí unin 'unánti 'icèn. ²⁶ Nucèn Papa Diosan sinánmicèxun ca aín unicaman, Cristo ca uti 'icè quixun cuèñocèxa. Usai ca 'iti 'icè quixun ca Nucèn Papa Dios, axa bamatimoi tsócè, an mëníocèxa. A bana cuèñeo 'icèbi ca uisai quicè cara ax 'icè quixun unin 'unánma 'icèn. 'Unánma 'aínbi ca bërí camabi nètènu 'icè unicaman Cristomi catamèquin aín cuèëncèsabi oquin 'anuxun 'unánti 'icèn. ²⁷ Nucèn Papa Dios, aishia camabi ñu 'unáncè, axèshi ca Dios 'icèn. A cananuna asérabi cuèënquin nètétimoquin rabiti 'ain, nux Jesucristo cupí ainan 'ixun. Usoquin cananuna asérabi 'ati 'ain. Ashi, Pablo.

**Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain
bana
New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b